

ММ і СВІТ

WE AND THE WORLD

УКРАЇНСЬКИЙ
МАГАЗИН

NOUS
ET LE MONDE
Revue ukrainienne

NOSOTROS
Y EL MUNDO
Revista ucraniana

Editor:
M. Kolankiwsky
2263 Bloor St. W.
Toronto 9, Ont.
Canada.

50с.

PIK 16

ЖОВТЕНЬ — OCTOBER

1965

Редактор і видавець: Микола Коляниківський

**Адреса для редакційної й адміністративної кореспонденції
(вплата грошей):**

**M. Kolankiowsky, 2263 Bloor St., West, Toronto 9, Ont., Canada
Tel.: 763-3217**

ЗМІСТ:

Чому вона мовчить?

Граффіті київської Софії

Образки з Бірми

Три рецензії на прислів'я

Чудесні промені

Звідки прийшов лес?

Енергія таланту і пошуку

Штеховіцька тасмینیя

**Що треба знати про декоративну
косметику**

Сучасне

ПРЕДСТАВНИЦТВА

ARGENTINA:

**"Peremoha", J. M. Camos
556 San Andres, FCNGBM (Bs. As.)**

AUSTRALIA:

**Fokshan Library and Book
16 a Prospect Street,
Glenroy, W. 9, Vic.**

ENGLAND:

**Chumak & Co. Ltd.,
21 Tachbrook Str.,
London, S. W. 1.**

FRANCE:

**Kolankiowskyj Mykola,
186 Bld. St. Germain,
Paris VI, c. c. 876771.**

BELGIE:

**Ihnat-Stachij
19, chaussee d'Anvers
AARTSELAAR, pr. Antwerpen.**

ФОТО НА ОБКЛАДИНЦІ: У Лас Вегас, в ресторані-кабареті "Тропікана" виступав з великим успіхом в ревії "Фолі Берже" група українських кубанських козаків, серед яких тут бачимо й фільмового артиста-українця Михайла Мазуревича ("Майк Мазуркі").

Річна передплата: для Англії — 30 шіл., Австралії — 40 шіл., для Бельгії — 150 ф. фр., для Франції — 1400 фр., для Німеччини — 12 ДМ., для Аргентини й Півд. Америки — 180 арг. пезів, для Півн. Америки, Канади і всіх інших держав — 5.50 канадійських доларів.

**Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa,
and for payment of postage in cash.**

Printed by KIEV PRINTERS LIMITED, 686 Richmond St. W., Toronto

Євген Концевич

ЧОМУ ВОНА МОВЧИТЬ?

Ця хвилинка прийде ще до тебе в іншому вбранні. Прийде не раз. І щоразу та зустріч робитиме тебе значно старшим за твоїх ровесників.

Підслухана думка.

Такого веселого дня у Павлика не було ще ніколи. Навіть тоді, коли до їхнього будинку приїжджає вагон-лавка і тато купує йому цукерки, — і тоді не буває так весело. В звичайні дні біля їхньої домівки пусто, тихо і монотонно. Лише поїзди час від часу вриваються в цю тишу важким стугонінням. Таткові, що завжди виходить їм назустріч з жовтим прапорцем, вони гукають щось прощальне. І Павликові завжди шкода робиться, коли вони зникають з очей. А от сьогодні йому байдуже. Хоч, правда, йому здається, що поїзди сьогодні кричать якось особливо, теж весело, і Павликові це зрозуміло...

От цікаво, коли мама вмирає...

Він уже набігався — аж втомився. А цукерок наївся — як бочка. А моріг м'який, як ватяна ковдра, і він качається на ньому, мов кошеня. І це в сво-

їх найкращих штанцях і в найкращій білій сорочечці. І зовсім йому ніхто нічого не каже. Ніхто не свариться.

В них хата вже давно повнісінька людей. У дворі теж повно. А вони все йдуть і йдуть. Поодинокі і групами. По залізничному полотну і по дорозі з села. По тій дорозі, по якій він з мамою, татком, Колею і Валею ходили до села в кіно. І це страшенно цікаво, що в них у дворі стільки людей. І майже всі вони гладять його по голові, дають йому гостинці. Колі і Валі теж дають гостинці.

А отой пузатий дядько приїхав на дрезині. Він довго гладив Павлика по голівці, але гостинця не привіз. Він тільки смішний-смішний: такий баньканий, як їхній цап. Тільки без борода. Він приїхав з татковим начальником. Павлик такого смішного дядька ще ніколи не бачив. А Колька і Валька теж, ну, такі смішні, прямо аж болить живіт. Їм дають гостинці, а вони, дурні, плачуть. Їх гладять по голівці, а вони хлипають. Їх зовсім ніхто і не б'є, і не сварить, а вони чогось, дурні, плачуть. Пла-

чуть і плачуть. Навіть гостинців не їдять. Такі зарюмсані, такі смішні... Ну, прямо аж болить живіт...

Раніше в них дуже рідко бувала в дворі машина. Павлик ніколи не встигав надивитись на неї. А сьогодні на їхньому подвір'ї ще зранку стоїть вантажна машина. Він уже надивився на неї досхочу. А настрибався по ній, аж ноги болять. Ото вже добре на неї викарабкуватись... всі борти порозчинені. Ще й застелена вся величезним килимом. І квітів повна гора.

От цікаво, коли мама вмирає...

Він намацує в кишені тріскотливу сріблясту обгортку з шоколадної плитки. В шухляді в нього повнісінько гостинців. Різні цукерки, горіхи, коржики, а от шоколадних плиток йому чомусь принесли тільки дві. Ота незнайома в чорній хустці і дядько Іван. І більше ніхто. Може, іще хто принесе... Але маму вже скоро повезуть... От якби вона ще другий раз померла... Він виймає сріблясту обгортку з кишені, хоче розрівняти її, але до нього підходить дядько Іван. Павлик схоплюється на ноги. Проте дядько Іван теж не свариться за те, що Павлик валяється на землі у всьому новому.

Він тільки тихо мовить йому:

— Ходім уже, синку, я посаджу тебе на машину біля мами.

Безплатно чистимо печі (форнеси) і — даємо безплатну цілодобову обслугову печей нашим відборцям опалової оливи.

**ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ!
DNIPRO FUEL OIL Ltd.
Toronto — 196 Bathurst St.**

Тел.: вдень і вночі:

ЕМ 6-6530 або ЕМ 6-6539

**Користайтеся з нашої газелизової
станції при —
509 Jane St. — RO 2-1969**

І Павлик раптом запитує:

— А мама ще раз може померти?

— Ні, відповідає дядько, — такого не буває.

Його сумні-сумні, почервонілі очі чомусь довго затримуються на Павликові. Дядько про щось думає, але Павлик не в силі збагнути тієї думки. Йому навіть неприємно під тим поглядом. І він одвертає голову в бік дороги до села. Він дивиться туди, куди мають зараз везти маму, і думає своє. "От шкода, що мама не може вмерти вдруге..." Якусь мить думає він про це й сидючи в машині біля мами. А потім заглядає через віконце в кабінку до шофера. Там так цікаво, що просто не відірвеш очей. Він забуває і про сріблясту обгортку, і про шоколадні плитки, злазить з дошки, що служить за лавку,

**Чистий бджільний мед
зі своїх пасік
порукає**

**Wasył Zubyk
10 Radford Ave.
Toronto 3, Ont.
Tel. RO 9-7873**

повертається спиною до мами і до тих, що йдуть за машиною, і припадає обличчям до скла кабіни. Як хочеться йому затрубити!.. Він навіть знає, де треба натиснути. Дядько Іван йому показував.

Колька шарпає його за штани і пошепки гримає:

— Ану сядь як слід...

Павлик знехотя сідає. І раптом він бачить, що плаче татко... Він ще ніколи не бачив, щоб татко плакав. Це його дуже лякає.

— Мамо, а татко плаче... — тремтячим голосом звертається він до мами. Але мама мовчить. І це його ще більше лякає. Очі в неї заплющені. А йому так хочеться, щоб вона їх розплющила і обізвалася до нього.

— Мамо, проснися... — благає він.

Але мама вперто мовчить. А машина повзе так повільно-по-

вільно, ніби прагне зберегти спокій маминим заплющеним очам.

— Мамо!..

Павлик підводиться на ноги і хоче наблизитись до маминої голови, але Колька ловить його за руку і суворо каже: "Сядь"! Павлик слухняно сідає і на якийсь час злякано притихає. Все це таке незрозуміле, таке страшне...

А мама мовчить. Всю дорогу мовчить. І тоді мовчить, коли ставлять її біля ями. Такої чорної, такої страшною, як нічне вікно. Мовчить і тоді, коли закривають її дерев'яною накривкою. Йому стає моторошно. На очах закипають сльози. Що вони з нею роблять?! Вони опускають її в цю чорну-чорну, в цю страшну яму.

— Мамо! Мамочко!..

І цей слізний, повний незрозумілого жаху дитячий крик сколихує душі присутніх більше, ніж чорна яма поруч. Хтось хапає його в обійми, гладить по голівці, говорить щось заспокійливе. А він бився в тих обіймах і крізь надривне хлипання благає:

— Мамо! Мамочко!

Л. В. ЛИТВИН

адвокат і нотар

575 Queen St. W., Toronto

ЕМ 6-7040

ГРАФФІТІ КИЇВСЬКОЇ СОФІЇ

Майже тисячоліття тому в часи Київської Русі-України різні договори та інші документи засвідчувалися свинцевими вислими печатками. Одна з таких печаток з написом “Олісава” зберігається в колекції Львівського інституту суспільних наук. Слова виведені на печатці старовинною кирилицею. Це дало можливість встановити її вік — XI—XII сторіччя. Але хто така Олісава, для вчених довго залишалось загадкою. Особливо побивались сфрагісти — спеціалісти по древніх печатках, клеймах, штампах. Недавно таємниче інкогніто розгадано. Олісава — “Святополча мати” — мати того самого войовничого київського князя Святополка Ізяславича, поперед якого навіть Володимир Мономах не ризикував претендувати на “київський стіл”. Для істориків це дуже цінна новина. Адже імені Олісави літопис не називає.

Хто ж познайомив учених з Олісавою?

Граффіті — настінні написи, що їх робили в давнину в Київській Софії. Розкриттям, розшифруванням їх займається старший науковий працівник музею Сергій Висоцький.

Граффіті, немов справжні ска-

рби, “замуровані” в стінах.

Науковий пошук був завжди стихією студента-історика. Він заздрих Шліману, що розкопував легендарну Трою, захоплювався Шампзліоном, який розшифровував єгипетські ієрогліфи.

Величавий спокій і віковз про холода старовинного храму-музею, куди після закінчення Київського університету направили Висоцького, не розхолодили палкої душі юнака.

Що нового скажеш про унікальні зразки монументального живопису — славновісні фрески із зображеннями святих?! Так само, як і тепер, байдуже дивились вони із стін 900 років тому.

Але люди, що приходили колись у Софію, вони ж жили, страждали, раділи, вболівали за долю рідної землі. Під склепінням старовинного храму збирались вони протягом віків. Невже не залишилось тут слідів їх думок? Дарма, що з часів князя Володимира був відомий Устав про сувору заборону “різати” (дряпати) на стінах храмів.

Переконня дослідника

Понад 100 років вивчається Софія, і досі відомо було дуже мало знайдених на її стінах ста-

родавніх написів. Та це не зупинило пошуків молодого історика.

Під мантиями святих, намальованих у пізніші часи, сховані старовинні письмена. Це було переконанням Висоцького, його робочою гіпотезою. І він до болю в очах вдивлявся в старовинні стіни.

Якось, розповідаючи екскурсантам про "вічність" фарб на фресках і зниклу бібліотеку Ярослава Мудрого, як і завжди уважний погляд його ковзав по живопису. Чи то була хвилинка примхлива гра світла й тіні, чи з нової точки дивився він на художню композицію стінового розпису, але раптом йому здалося, що хаотичне нагромадження подряпин немовби складається в рядки літер. Коли стихли останні голоси відвідувачів — немов прикипів до стіни. Не чув як пішли з музею останні чергові і прибиральниці дзенькала важкою низкою ключів. Він все читав і читав невизначну в'язь слов'янських літер: "4 літа княжив Святослав..." А вдома гарячково листав літопис. Швидко знайшов у "Повести временных лет": "А Святослав седе Кыеве, прогнав брата своего, преступив заповедь отню". Але ж на Русі було багато Свяславів. Та літописна хронологія беззаперечно підтвердила: в Софії вирізаний напис саме про Святослава Ярославича, що дій-

УКРАЇНЬСЬКА КРАМНИЦЯ

КВІТИВ

Дарії Боднарчук

"MARY'S FLOWER
SHOPPE"

492 Queen St., W.

EM 8-9055 Res.: LE 6-7098

сно княжив у Києві близько 4-х літ.

Значить, історичні написи не тільки існують, а навіть відтворюють літописні події! Він розумів, що стоїть біля початку нового історичного джерела, яке треба здобути для науки.

Незабаром науковці музею вже знали про відкриття свого колеги, і деякі скептично зауважували:

— Рідкісна удача!

Це розумів і сам Висоцький. Та покладатись на щасливий випадок він не збирався. Наукова рада підтримала ініціативу молодого дослідника про зондаж стін Софії. На відмічених ним квадратах один за одним з'являлись намочені в спеціальному розчині компреси. Вони повинні були зруйнувати вікові шари масляного живопису і шпаклівки, потім у хід пішли хірургічні скальпелі і скребачки. У цій роботі Висоцькому багато допоміг художник-реставратор А. Єрко. Тільки натреноване око дослідника могло відрізнити павутин-

**ДЕКОРУВАННЯ
HY GRADE PAINT
& WALL PAPER**

**23 St. John's Rd. at Dundas
Toronto, Ont.**

RO 7-0464

**Безплатна оцінка й доставка
товару**

ня вікових тріщин від ліній, надрапаних людською рукою. Так вчений відрізняє камінь, заточений морем, від кам'яного ножа людини часів неоліту. Ось вони, вирвані у віків кам'яні сторінки!

Таємничий саркофаг

У північній башті Софії на письмовому столі Сергія Олександровича ми розглядаємо вузькі смужки ватманського паперу з численними копіями граффіті — цим своєрідним репортажем з глибини віків. Щоб перенести сюди для дальшого вивчення сторінки "кам'яної книги", сфотографувати їх, досліднику довелося знайти певної потужності лампи з рефлекторами. Тільки вони можуть вихоплювати ковзаючим потоком електричного світла з сірого фону стіни найтонші прорізи. Адже ж написи робились навіть голкою.

— Трудно повірити, але траплялося, що такий напис було легше розібрати, ніж зробле-

ний значно масивнішим гострим предметом, — зауважує Сергій Олександрович. — От хоча б граффіті про таємничий саркофаг. Все в написі можна було розібрати — і число, і місяць, коли саркофаг було поставлено в Софії. А от хто в ньому був похований — ніяк не вдалося вгадати. Хоч би перша літера імені стояла або хоч один склад. Нічого!

Час минав. Вже розшифрували написи про те, як прийшов Святополк Ізяславович у Київ, напис, що уточнював день смерті Ярослава Мудрого, а напис про таємничий саркофаг не піддався! Виявляється, що заплутувало справу ім'я Андрій. Варто було збагнути, що в написі йдеться не про церкву Андрія, а про християнське ім'я Всеволода Ярославича, як все стало на свої місця. Вчені дістали нове підтвердження виконання волі Ярослава Мудрого, який наказував у свій час поховати його улюбленого сина поруч з ним у соборі. Так стало відомо, що поруч з кам'яною гробницею видатного діяча Київської держави, тою гробницею, що й понині зберігається в музеї, стояв колись у Софії ще один художнього різьблення саркофаг.

Чого не сказав Нестор

У давнину на Желяні під Києвом ріс старезний дуб. На ньо-

му був, як вважають деякі дослідники, спостережний пункт дружини. Звідси далеко було бдно, чи не з'явився на обрії ворог, чи не сунуть печеніги, а пізніше половці. Біля дуба не раз, мабуть, збиралися князі, щоб домовитись про мир між собою, про припинення міжусобиць. Про один з таких політичних актів, що відбувся тут, розповідає нам кам'яний документ Софії, відкритий істориком на висоті двох метрів від рівня підлоги XI віку в колишній зовнішній галереї собору: "Місяця грудня у 4-е уклали мир на Желяні Святополк, Володимир і Олег". Сергій Олександрович підкреслює, що зроблено напис впевненою, звичною до письма рукою. Літописець Нестор про цю подію не згадує. Можливо, що в первинному тексті літопису ця зустріч князів була широко відображена. Не треба забувати, що літопис перекроював пізніше ігумен Видубецького монастиря Сільвестр і саме в цьому місці він міг зробити дописку, яка прославляє Володимира Мономаха. Та, як бачите, "правдиві сказання" славнозвісного Нестора доповнив на стіні Софії невідомий самодіяльний літописець.

"Соболеві гривні" і Боянова земля

...Навколо Софії спалахували свічками каштани, цвіли і від-

Я. ОНИЩУК і С-ка

обезпечення

(також продаж реальностей)

333 Roncesvalles Ave.

Toronto, Ont. — LE 4-4241

цвітали акації, жовтіли клени. Вітер стукав у ковані металеві двері, а потім жбурляв у золоті куполи міріади сріблястих сніжинок, а ентузіяст все читав і читав свою "кам'яну книгу". Окремі сторінки її могли вже дати уявлення про цілі картини минулого.

...Десь на початку XII століття одного січневого дня біля Софійського собору зупинились вгодовані коні. Служки собору шанобливо вклонилися княгині Всеволодовій, яка привезла дари для собору — "70 гривень соболевих". Та не віддала так свого дару, а вручила його при "по слухах"-свідках. І, мабуть, документу зажадала. От під фрескою Онуфрія 800 років тому і було його складено, а нині відкрито Висоцьким. Це, мабуть, один з найстаріших своєрідних юридичних документів Київської Русі. Він, певно, зацікавить істориків права і кількістю свідків, і своїм викладом. Але мистецтвознавцям, літераторам ця кам'яна сторінка розкаже про інше. В ній згадується ім'я Бояна. Може, того самого "солов'я давніх літ", древнього спів-

ця, поета, яким так захоплювався автор “Слова о полку Ігорев-
се”?

Багато було між дослідника-ми суперечок: чи історична осо-ба Боян, чи, може, “соловій дав-ніх літ” — збірний поетичний образ. У граффіті ясно говори-ться: “Княгиня Всеволодова “вда-ла” в Софію десятину з варто-сті придбаної Боянної землі”.

Коли відомий дослідник “Сло-ва” професор М. Шарлемань ді-знався, що знайдено “Боянову землю”, він не міг не потисну-ти руку своєму молодому ко-лезі. Ми поцікавились думкою професора щодо цього граффіті.

— Напис підтверджує, що Боян був реальною історичною особою, — говорить професор. — Цей документ ілюструє дум-ку, давно висловлювану багать-ма дослідниками, що Боян був багатим і знатним дружинником, близьким до княжого двору. В написі зазначається, що княги-ня купила землю всю, значить, її було немало, та й по варто-сті її це видно. Адже “70 гри-вень соболевих” — тільки де-сята частина ціни за Боянову землю. Безперечно, що колиш-ній володар її був добре відо-мий киянам-свідкам, інакше у написі було б сказано про ньо-го докладніше, як, наприклад, про самих свідків. На Русі було багато відомих князів, бояр, дру-жинників, а Боян був один. Хто

ALBERTA FUEL LTD.

Українська фірма доставки
оливи

278 Bathurst St., Toronto, Ont.

Tel.: EM 2-3224

він такий — не потребувало ко-ментарів. В часи створення на-пису його земля мабуть належа-ла вже спадкоємцям. Та автори напису, так само як і автор “Сло-ва”, добре пам’ятали Бояна. Де хто з них міг знати напам’ять його пісні. Можливо, що десь у соборі на стінах є рядки з пі-сень Бояна. Це покаже час і дальші дослідження.

Сергій Олександрович охоче знайомить нас з настінними ма-люнками рисувальників XI—XII ст. Вони увічнили на стінах Со-фії котів, ведмеда, коней. В ін-шому храмі Висоцький знайшов навіть рисунок лева. Цей малю-нок може розв’яже давню супе-речку, якого саме хижака мав на увазі Володимир Мономах, коли писав у своєму “Поученні дітям”: “Лютый зверь скочил ко мне на бедра и конь со мною поверже”. Саме для “лютого зві-ра” найбільше підходить лев, ніж рись, гепард або вовк, як думали раніше.

Отже, кам’яний літопис було ще й ілюстровано невідомими рисувальниками.

А втім, чи завжди залишались автори граффіті анонімними? Зо

ІВАН ПАВИЧ

порукає

смачні ковбаси, шинки

й вудженини

809 Queen St.W. EM 4-0658

2286 Bloor St. W. RO 9-9744

Toronto, Ontario

всім ні! В граффіті — найдревніші автографи визначних діячів Київської Русі. Дуже цікавий, між іншим, автограф билинного боярина Ставра Городятинича. Так, так, граффіті підтверджує реальність існування цього билинного героя.

Академік П. А. Рибakov називає відкриття і розшифровання граффіті Київської Софії, зроблені Висоцьким, відкриттям європейського значення. Це велике досягнення київського вче

ного. Історична цінність граффіті в тому, що це унікальні першоджерела. Як і берестяні новгородські грамоти, вони свідчать про широке розповсюдження грамотності на Русі.

Тепер ця унікальна кам'яна книга буде вже не в єдиному екземплярі. "Древньоруські написи Софії Київської XI—XIV ст." С. О. Висоцького виходять з друку кількатисячним тиражем у видавництві "Наукова думка". В них знайдуть чимало цікавого для себе мистецтвознавці, лінгвісти, всі, хто цікавиться історією культури свого народу.

Ми запитали Сергія Олександровича: як він використовує для своєї дальшої наукової роботи вже відкриті й нові граффіті? Дослідник мріє на основі вивчення написів Софії та інших пам'ятників Києва відтворити риси невідомого нам київського говору XI—XII століття.

Так кам'яні стіни по-справжньому заговорять...

О. Мар'яненко

ВЕЛИКІ АПЕТИТИ МАЛЕНЬКИХ ПТАХІВ

Це може здатися парадоксом: маленькі колибри вживають на одиницю ваги у сто разів більше їжі, ніж слон.

Швидкість обміну речовин у них така велика, що навіть восьмигодинний інтервал між прийманням їжі означав би для них смерть від виснаження. А як же вони переносять нічну перерву? Виявляється, організм колибри вночі наче завмирає. Температура, яка у них звичайно становить 40—45 ст. Ц., вночі спадає до температури навколишнього повітря. Обмін речовин уповільнюється у 10—15 разів. А вранці колибри знову "оживають" і починають невтомно харчуватися.

ОБРАЗКИ З БІРМИ

Будинок з привидами

Одного разу маклер, який підшукував нам мешкання в Рангуні, привіз нас в стару частину міста, яка зветься Бахан. Ми побачили прості бамбукові і дерев'яні будиночки, оточені стрункими пальмами. Маленькі крамнички вишикувалися поблизу жвавого базару. В цій частині міста, дуже схожій на село, ми знайшли двоповерховий будинок з кам'яними стінами. Тут ми й оселилися.

В день нашого переїзду біля воріт будинку нас привітав його власник. Ми запропонували йому чашку кави, запросили до столу. Запросили ми також і нашого бірманського шофера. Але він рішуче відмовився:

— В цей будинок я нізащо не ввійду.

Потім тихо додав, кинувши спідлоба погляд на власника:

— Тут живе злий дух. Якщо ви ляжете увечері спати на другому поверсі, то вранці прокинетесь на першому. Люди в Бахані б'ються об заклад, що ви не витримаєте тут і трьох місяців.

Власник будинку, відводячи очі, тихо спитав:

— Ви будете скаржитися і розірвете договір?

— Не будемо зараз торкатися цієї теми, — відповіли ми, — повернемося до неї після того, як зробимо першу подорож з верхнього поверху на долішній.

Через деякий час власник будинку знову прийшов до нас і спитав, чи добре почуваємо ми себе тут.

— Чудово! Але ми ще не бачили ще жодного привида!

Власник однак зберігав повну серйозність.

— Я повинен розповісти вам все. На цьому шматку землі стояла колись хата моїх батьків. Вони були бідні, як і всі інші люди навколо. Але вся сім'я старанно обробляла город і продавала овочі на базарі. Ми почали працювати ще дітьми. Через багато років, коли і найменші повиростали, наша сім'я назбирала якраз стільки грошей, скільки потрібно було, щоб поставити цей будинок. Він призначався не для нас. Ми хотіли здавати його багатим бірманцям. Але поруч жив один багатій, якому не сподобалося, що бідні люди насмілюлися збудувати собі такий будинок. От він і розповсюдив чутку, що в нашому будинку живуть привиди. На жаль, мої земляки ще

дуже вірять в духів, і наш будинок багато років залишався порожній...

Ми прожили в цьому будинку не три місяці, а три роки. Знайомі бірманці спочатку побоювалися приходити сюди, а потім входили в наш дім вже без будь-якого страху.

Восьмигодинна опера

У маленькій ванній кімнаті дерев'яного бонгала в Ніяунг-У ми обмилися водою з річки Іраваді. Вода була глинисто-бронзовою і теплою, але вона добре освіжила. Потім ми сиділи на тінистій веранді, їли м'ясо з рижом, пили бірманське пиво і дивилися на хвилі Іраваді. По річці пливли човни, навантажені рижом, і пароплави. На млинах купалися чоловіки і жінки і прали свою білизну; голі дітлахи з захопленням плескалися у воді.

Коли сонце сховалося за обрієм, пожвавлення на річці згасло, нічна тиша спала на село. При тьмяному світлі слабенької електричної лампочки нам приготували постіль — тонка ковдра на дощаному ліжку, а над ним — сітка від москітів. Не звертаючи увагу на москітів, я ліг на підлогу. Ми ледве заснули. І раптом прокинулися.

Була лише десята година вчора. Лунала музика: глухі тони гонгів і барабанів, гуркіт бам

букових тріскачок і вищання духових інструментів. Ми довго і марно намагалися заснути. Потім вийшли, щоб дізнатися про причину цього нічного концерту.

В світлі прожекторів на імпровізованій сцені танцювали якісь дивні фігури з фантастичними масками на обличчях. Поруч розмістилася оркестра. З трьох відкритих боків сцену сточили численні глядачі. Вони прийшли сюди цілими родинами — з заспаними дітьми, з бабусями, які палили сигари. Всі вони сиділи на матах, розмовляли між собою, колупали ложками в горщиках з рижом, а коли кому-небудь все це набридало, він витягувався на маті і засинав.

На сцену вийшли блазні; при кожному дотепі вони били один одного паперовими хльопавками по голові; гарна дівчинка проспівала під акомпаньємент лютні романтичну пісеньку; гротескові танці змінилися маленькими музичними сценками, змістом яких були старі бірманські та буддистські легенди.

Люди, здавалося, зовсім не відчували втоми — на відміну від нас. Було, мабуть, біля третьої години ночі, коли ми повернулися до своїх незручних ліжок. А рівно о шостій нас розбудила ціла серія пронизливих ударів барабанів, які проголошу

«Я вірю в нову Канаду...»

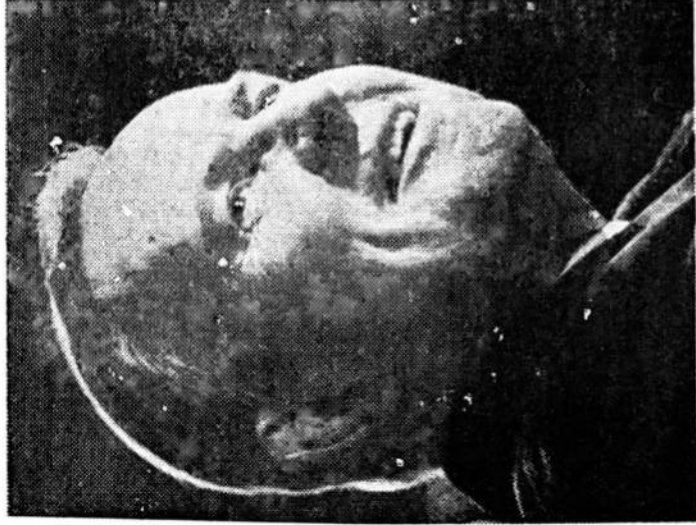
“В нову Канаду, де люди багатьох походжень і культур стояли б плече біля плеча на базі різності”.

“У нову Канаду, де всі канадці, усіх походжень, почувалися б у себе вдома — єдиними, гордими і певними себе канадцами”.

“У нову Канаду, де різnorodність населення є нашою великою силою — де різниці складаються у динамічну національну надбудову, що пов'язує громадянина з громадянином і всіх разом з Канадою”.

“Я прошу Вашої допомоги і співпраці тепер, щоб таку нову Канаду зреалізувати”.

J. Maclean

Сьогодні, після двох з половиною років Ліберальної адміністрації економіка наново розвивається — немає вже марева безробіття. Масмо більше zatrudнень, більше індустрії, вищий стандарт, більше забезпечення, більше можливостей, як будь-коли досі.

ЯК ЛІБЕРАЛЬНИЙ УРАД ВЛАШТУЄ ВАШЕ ЖИТТЯ?

- 548,000 нових місць праці створено за 29 місяців Ліберального адміністративу.
- Безробіття у вересні ц. р. було зредуковане до найменшої висоти за останніх 9 років, 2,5% робочої сили.
- Стимульовано експорт й інвестицію капіталу.

ЛІБЕРАЛЬНИЙ УРАД

- Впровадив 500-долларовий бонус на зимову будівлю домів, який спричинив тиждень нових місць праці в констукції.
- Підготував договір в справі автозв'язку частин із США, що створить багато тисяч нових зайнят в автомобільній індустрії впродовж найближчих трьох років.
- Встановив мінімальну заробітню платню 1.25 дол. на годину для людей, які працюють під федеральною юрисдикцією.
- Підвищив фермерський кредит і субвенції на безпеку урожаю.

ЗДОРОВ'Я

Ліберальний уряд думає, що добре здоров'я є найважливішим скarbом людини, отже взявся за організацію медичної опіки з липня 1967.

КАНАДА ПОТРЕБУЄ СТАБІЛЬНОЇ БІЛЬШОСТІ УРАДУ

8 ЛИСТОПАДА ГОЛОСУЙТЕ НА ЛІБЕРАЛІВ

СОЦІАЛЬНА ЗАБЕЗПЕКА

- Ліберальний уряд перевів найважливіші реформи на полі соціального забезпечення:
- Підвищив старечу пенсію на 75 дол. в місяць і зредукував вік із 70 на 65 pp.
 - Випрацював Канадський Пенсійний План, додаючи план для працюючих, який враз із старечою пенсією дасть канадцам на старості літ незалежність і гідність.

ОБРАЗУВАННЯ ОСВІТА

Ліберальний уряд передбачив додатки для 16-17 річних учнів, які залишаються в школі і безпроцентові позики для тих, що набувають вищу освіту.

КАНАДА І СВІТОВИЙ МИР

Прем'єр-міністр Пірсон визначився як світовий державний муж і під його керівництвом Канада новооорєспектована як надійний союзник в обороні миру.

Щоб продовжити шлях до більшого достатку.

Щоб досягнути справжню Національну Єдність.

Щоб заграмати поставу Канади на Конференції Націй.

вали слухачам кінець “Са Пве”, старовинної бірманської оперної вистави, а нам — кінець дуже короткого нічного відпочинку.

Заборонене сидіння

Ми їхали пароплавом вгору по річці в мальовниче містечко Пакокку. На пароплаві не було жодної лави для сидіння. Бірманські пасажери влаштовувалися на матах, з якими вони майже не розлучаються. Ми з дружиною пішли на корму і побачили там дерев'яну скриньку заввишки з стілець, під якою стукотів дизель-мотор.

На цій “лаві” сидів буддистський монах, поруч з ним було ще вільне місце. Дружина з полегшенням сіла. Але якийсь дідуган дав моїй жінці зрозуміти, що тут їй сидіти не можна. Виходить, жінка не повинна сидіти поруч з буддистським монахом. Тоді я сів поруч з монахом, а дружина переступала з ноги на ногу і поглядала на мене з деякою заздрістю.

Тільки но монах залишив пароплав на якійсь маленькій зупинці, як дружина сіла поруч зі мною. Ми страшенно раділи з свого місця. Але знову недовго. До нас підійшла молода жінка з дитиною на одній руці і товстою маісовою сигарою в другій. Вона пояснила моїй дружині, що та повинна встати. Чо-

му? Адже поблизу не було жодного буддистського монаха.

В Пакокку наш друг Маунг Таунг Лау дав нам просте пояснення: дуже непристойно, щоб жінка сиділа на скрині, під якою працює чоловік, в даному разі машиніст пароплава.

Спеціальна вода

На цей раз метою нашої подорожі було маленьке село Паган. Ми ступили на історичну землю, де біля тисячі років тому король Анората заснував свою резиденцію. Звідси йому пощастило створити могутню бірманську державу. Перші два сторіччя існування цього міста бірманці й досі називають “золотою ерою Пагана”.

Кілька десятиріч тому якийсь англійський принц висловив бажання відвідати Паган. Такого високого гостя не можна було оселити в простому бонгалі, для нього спорудили великий будинок. Принц чомусь не приїхав, але саме завдяки йому Паган одержав щось подібне до готелю, в якому ми прожили п'ять діб і спали на білосніжних простиралах.

На другий день нашого перебування в готелі сюди приїхала одна американська сім'я. Тільки ми встигли обмінятися словами “гуд монінг”, як нові гості звелили подати вівсяну кашу і підсмажені білі хлібці. Ми теж сіли снідати. Моя дружина

Г. приготувала каву. Гаряча вода, яку нам дали на кухні, була темно-бронзового кольору. Ми спостерегли, як американська гостя наливала чай: її вода була кристально чистою. Пояснення, яке ми потім одержали на кухні, було однак компліментом для нас: "Американцям дали звичайну воду з криниці, а для вас ми приносимо щоденно воду з нашої Іраваді".

Як обирали короля

Ми вийшли на розвідку в околиці Пагана. Зверху нещадно палило сонце, знизу нам допікали колючки, бо ми крокували босоніж (це була священна земля) і без парасольок (вони заважали нам фотографувати). Але ми були винагороджені за всі ці неприємності.

Куди б ми не дивилися, — вгору, на золоті куполи якої-небудь пагоди, чи зверху вниз, на широку долину з буддистськими храмами, враження було незабутнє. Ми бачили розкішні храми, назви яких бірманці вимовляють з якимсь шанобливим трепетом, і безліч маленьких храмів, що не мають ніяких назв. На заході виблискувала Іраваді; там, за деревами, ховалося село, а між храмами, в чагарнику, паслись корови. Жодний звук не долинав з цього широкого мертвого міста.

Ми трохи злякалися, коли біля нас на прохолодний камінь сів монах. Він мовчки дивився в далечінь. І майже не ворухвся. Не ворухнувся він і тоді, коли розповідав нам цю історію:

"Там, де тепер стоїть храм Хтіломінло, в 1210 році зібралися п'ять синів короля Напаратісіту для виборів нового короля. Вони сіли колом, один з міністрів розкрутив парасольку, мов дзигу. Коли парасолька зупинилася і упала на землю, кінець її вказав на Цейатеїнку. Він став королем бірманців, і дістав нове ім'я Хтіломінло, тобто "король, обраний парасолькою". Щоб віддячити богам за своє обрання, Хтіломінло й звелів збудувати цей храм..."

Взагалі, парасольки грали раніше велику роль в історії бірманського суспільства. Якщо хто-небудь виготовляв собі білу парасольку, це вважалося державною зрадою: користування білими парасольками було привілеєм короля та королеви. Першому принцові дозволялося мати вісім золотих парасольок. Вищі урядовці повинні були задовольнитися меншою кількістю. А молодшим урядникам короля видавали червоні парасольки. Подібні до тих, які зараз дозволяється носити лише монахам.

Отто Еше

Василь Підмайстрович

ТРИ РЕЦЕНЗІЇ НА ПРИСЛІВ'Я

Пародії

“На вгороді бузина, а в Києві дядько”.

1. Фіміянно-приятельська

Два рядки, тільки два рядки, але які вони духмяні й задушевні, які прості й високохудожні. В них більше поезії, ніж у тисячах виданих збірок. Так і хочеться розгулювати в сквері і весь час повторювати ці чудові слова. Повторювати сто, двісті, тисячу разів, щоб дістати від них цілковиту насолоду. При чині цього простого й мудрого вислову перед тобою постає безмежний світ природи й теплих людських взаємин. Ти стаєш ліриком і оптимістом. Тобі хочеться обійняти всю планету. І ще страшенно хочеться розшукати автора й міцно потиснути його талановито-геніальну руку.

“На вгороді бузина...” Це ж чудово! Не будяк, не дурман, не реп'ях, а ніжна бузина! Одразу бачиш грядки першосортної капусти, червонощокких помідорів, відчуваєш п'яний аромат кропу і зворушливий запах петрушки. Лірично хвилюються

від грайливого вітерця куші картоплі.

“На вгороді бузина...” Це ж суха бездушна констатація. Це життєствердна фраза. В ній стрункими акордами звучить любов до свого рідного дядька. Племінникові хочеться, щоб дядько побував на городі, подивився на чарівну бузину... Видно, що племінник дуже любить свого дядька. І це добре. Це просто чудово! Це повага до родичів. І ми разом з автором віримо: приїде дядько з Києва, привезе столичних гостинців. Милуючись красунею-бузиною, він славно проведе свою відпустку, набереться сил, щоб виконувати по три норми на виробництві.

Спасибі, велике спасибі талановитому атворові за його маленький, але такий вдалий шедевр!

Іван Медовий

2. Обережно-обтічна

Чи подобається нам це прислів'я? Скажемо прямо: і так, і ні. Все в ньому правильно й на місці і відночас щось насто-рожує. Бузина — непогано. Дядько — теж. Але... Город е

город, а Київ — це Київ. Звичайно, ми знаємо багато городів і любимо свою столицю. Однак чому город стоїть у прислів'ї поряд з Києвом? Хоча це й не зовсім погано, проте хотілося б, щоб замість бузини автор узяв якесь монументальніше дерево. Скажімо, дуб чи граб. Однак ми не збираємося нав'язувати авторові свою концепцію. Бузина то й бузина! Все таки не будяк і не кропива.

В бузині є щось від народного епосу, щось задушевне й просте. Але знову таки, бузина й Київ — речі несумісні. І все ж, повторюю, добре, що бузина. В ній містяться вітаміни.

Другий персонаж у творі — дядько. Хоча ми про нього мало знаємо від автора, це не заважає нам уявляти собі дебелого, симпатичного чоловіка, що нагадує Тараса Бульбу. І все таки, чому "дядько"? Чому не "батько" чи принаймні "брат"? Однак це не знижує звучання твору, хоча й робить його менш дзвінким.

І все таки хочеться кинути авторові докір. На нашу думку, не слід було б авторові хвалитися, що в нього в Києві живе дядько. Багато хто з читачів дядька не має. Ця обставина може викликати заздрість і неправильні тлумачення. Але в кого? В міщан і заздрісників. А цього авторові боятися нема

чого. Він пишається своїм stolичним родичем, і це добре. Не завжди ми ставимось до рідні так, як належить. Варто тільки застерегти читачів, що надмірна любов викликає, як водиться, неприємні наслідки. На цьому ґрунті пишним цвітом може розквітнути сімейственість. З цим треба боротися. Нешадно й до кінця. Чи бореться автор у своєму творі? І так, і ні. Хоча в нього на вгороді бузина, але ж дядько — в Києві.

Кузьма Нітанінітенко

3. Голобельно-зловтішна

Ми уважно прочитали запропоноване автором прислів'я, однак, на жаль, так і не зрозуміли, для чого й для кого воно написане. В ньому ані художності, ані стрункого сюжету немає, думки й почуття бракує. Про бузину й дядька в Києві треба було написати вагомий твір. Автор торкнувся дуже важливої теми, але розв'язати її по-справжньому не зумів. Візьmemo перший рядок: "На вгороді бузина..." Ну, то й що? Яке це має економічне, суспільне або наукове значення? Що він дє нашому вимогливому читачеві? Скажемо відверто: анічогісінько! Замість бузини можна взяти будь-яке інше дерево, і від цього нічого не зміниться. А яке значення для людства має той факт, що бузина росте

на городі? З таким же успіхом вона може рости й у полі, й біля тину, й за селом... Автор уперто не бажає користуватися художніми засобами: епітетами, метафорами тощо. І даремно.

Бузина позбавлена індивідуальних рис, схематична. Про дядька, що живе в Києві, теж сказано не те, що треба. Київ великий, і не завадило б хоч півсловом натякнути, в якій частині міста житлоплоща цього дядька. Цікаво, чим він займається, як дивиться на дармоїдів та алкогольні напої (а це питання немалої ваги).

Неясний також зв'язок між городом і дядьком. Що це за город? Чи не вирощує згаданий дядько полуниці й помідори, щоб потім продавати їх по

спекулятивній ціні? Якщо вирощує, то автор мусить сказати про це прямо, а не затушковувати ситуацію бузиною.

А можливо, город належить племінникові? Тоді чому шановний племінник замість овочів вирощує бузину?

Одне слово, у творі все заплутано, кінці з кінцями не сходяться. Суцільна профанація літератури...

На закінчення скажемо авторові: коли вже берешся, друже, за перо, то пиши так, як писали світові й вітчизняні класики. Не вмієш — зламай авторучку і йди у грабарі. Лопатою хліб добувай!

Аристарх Дрючок
“Літ. Україна”

ЗАПРОШЕННЯ

У неділю, 7 листопада ц. р., в годинах 4—7 попол. відбудеться відкриття і презентація нового приміщення галереї “Ми і Світ” при 2263 Блур Стр. Вест. У понеділок, у тих самих годинах, відбудеться презентація другої галереї “Ми і Світ” при 830 Йонг Стр. Будуть виставлені твори численних мистців.

Просимо усіх Читачів і Приятелів “Ми і Світ” та всіх Любителів мистецтва побути на це наше свято.

ВИДАВНИЦТВО Й ГАЛЕРЕЯ “МИ І СВІТ”

ЧУДЕСНІ ПРОМЕНІ

(До 70-річчя відкриття Рентгена)

Вкінці 1895 року в Німеччині, у тихому університетському місті Вюрцбурзі професор фізики Вільгельм-Конрад Рентген, систематично вивчаючи флуоресценцію різних речовин під впливом катодного їх бомбардування, випадково помітив, що екран, покритий світною речовиною і розміщений поблизу катодної трубки, починав світитися при проходженні електричного струму через трубку. Це свічення не припинялось і у випадках, коли катодна трубка була закрита під час дослідів чорним картоном. Вчений детально вивчив основні незвичайні властивості цих променів ("х-променями" назвав він їх). Найдивовижнішим було те, що вони вільно проникали крізь непрозорі матеріали. Саме тому за допомогою цих променів можна було одержати фотознімки, які передавали не зовнішній вигляд тіл, а їх внутрішню будову.

Мабуть, жодне із відкриттів не привернуло так швидко і так багато уваги найширших верств населення, як відкриття рентгенівських променів. Адже вони давали змогу "бачити" крізь не прозорі предмети, покриви. Са-

ме це на перших порах стало причиною різних курйозних здогадок, домислів і навіть пропозицій про... заборону їх використання, оскільки, мовляв, за їх допомогою, чого доброго, можна буде виявляти і особисті внутрішні переживання, думки. Звичайно, з часом ці хибні домисли відпали.

Рентгенівські промені одержують завдяки бомбардуванню швидкими електронами різних мішеней. Саме при гальмуванні швидких електронів у матеріалі їх енергія, головним чином, переходить в енергію тепловою й у відносно невеликій кількості (близько процента) в енергію рентгенівських променів.

Одержавши рентгенівські промені, треба вміти констатувати їх наявність. Вони невидимі, ми не можемо ні почути, ні відчувати їх нашими органами сприймання.

Вже перші досліді Рентгена вказали шлях до створення детекторів цих променів, що трансформують енергію рентгенівських променів у світлову енергію, доступну нашому сприйманню. Адже рентгенівські промені викликали свічення деяких ре-

човин. Тому покритий такими речовинами картон став їх індикатором — так званий флюоресцентний екран.

Рентген же встановив, що промені його викликають іонізацію повітря. Саме це і лежить в основі принципу дії так званих іонізаційних камер та лічильників Гейгера.

Ясно, що і фотопластинки, і фотоплівки, на які, як і світлові промені, діють рентгенівські, також є індикаторами рентгенівського проміння.

Раніш за інші з багатьох властивостей рентгенівських променів було вивчено і використано їх здатність проникати крізь речовину завдяки величезній енергії їх квантів. Дослідами було встановлено, що інтенсивність рентгенівських променів при їх проходженні через речовину зменшується з товщиною шару, який вони проходять, а при однакових товщинах — чим більша питома вага речовини, вірніше, чим вищий атомний номер елементів, що входять до складу речовин. Характер поглинання залежить ще і від якостей рентгенівських променів. Тепер ясно, що коли тіло, через яке пропускають рентгенівські промені, неоднорідне за своїм складом, то промені в різних його частинах по-різному послабляються і викличуть різний ступінь свічення флюоресціюючого екра-

ну, або почорніння фотоплівки, розміщеної за тілом. Тому то, просвічуючи рентгенівським промінням людей чи тварин, ми і бачимо ясно скелет, бо до складу кісток входять елементи з вищим атомним номером, ніж ті, що входять до складу інших внутрішніх органів. Очевидно, що наявність у тілі якихось сторонніх предметів (наприклад, кулі) зразу ж стане помітною, якщо їх поглинальна здатність відрізняється від поглинальної здатності навколишніх органів. Це ж стосується і різних предметів, механізмів, деталей, де треба переконатися у відсутності дефектів (наприклад, тріщин, внутрішніх несправ, сторонніх включень тощо), які можуть викликати порушення в дальшій роботі. Таке вичення за допомогою рентгенівських променів називають рентгенівською дефектоскопією. При цьому слід звернути увагу на те, що виявлення дефектів досягається без руйнування об'єкту.

Багато проблем і утруднень поставало на шляхах дослідників. Та всі вони були розв'язані. Так, наприклад, у медицині для виявлення виразок або деформацій внутрішніх органів було застосовано різні нешкідливі контрастні речовини, які вводять в організм перед рентгеноскопією. Було винайдено і такі оригінальні засоби рентгенівської зним-

ки, що давали змогу “продивлятися” рентгенівським способом певний шар об’єкту — так звану томографію, а також томофлюорографію, яка одночасно вирішила питання масових знімок.

Як уже вказувалось, увага багатьох фізиків була прикута до досліджень рентгенівських променів, але й через десятиріччя після відкриття і дослідження їх основних властивостей Рентгеном дальше вивчення при несло мало нового. Вчених цікавило, якої природи ці промені — корпускулярної чи хвильової. А рентгенівські промені поводили себе загадково (“х-промені”): вони не відхилялися у магнітному або електричному полях, не було для них твердо встановлено явищ дифракції, то бто ні корпускулярних, ні хвильових властивостей не було виявлено. Такий стан у науці тривав аж до 1912 року, поки німецькому вченому Максів Ляуе спало на думку використати для виявлення явища дифракції рентгенівських променів звичайні природні кристали. Існував погляд, що у кристалах атоми утворюють просторову решітку, а віддаль між ними така, що на довжині одного міліметра їх розміщується мільйони. Підкреслимо, що прямих даних, які підтверджували б цю гіпотезу, не було. Ось Ляуе і запропонував

використати цю природну кристалічну решітку для встановлення хвильового явища дифракції на ній рентгенівських променів, припустивши, що в них дуже мала довжина хвиль. Його співробітники виявили на фотопластинці не один рефлекс (пляму) від прямого рентгенівського променя, що пройшов крізь кристал, а й інші бокові, правда, набагато слабші, які виникли від дифрагованих відхилених кристалом рентгенівських пучків. Це прямо свідчило про дифракцію рентгенівських променів, а, значить, про їх хвильову природу і, з другого боку, про те, що гіпотеза кристалічної просторової ґратки виправдана.

Вже наступного року англійські вчені батько і син Брегги прийшли до висновку, що дифракцію рентгенівських променів у кристалі можна тлумачити як закономірне (вибіркове) відбивання від деякої підхожої поверхні — площини спайності кристала атомної сітки його і дали просте рівняння, яке зв’язує віддаль між атомними площинами і довжиною хвилі рентгенівського проміння. Це рівняння лежить в основі двох важливих галузей науки: структурного аналізу кристалів і рентгенівської спектроскопії, які в наш час розвинулись надзвичайно. Саме на цьому шляху досягнуті результати величезної ваги для

**ФЕДЕРАЛЬНЫЙ УРЯД
БАЖАЄ ВАМ ДАТИ**

\$500 CASH

**ЛИШЕ ЗА КУПІВЛЮ
ЗИМОЮ ЗБУДОВАНОГО ДОМУ**

Знову Уряд Кандаи дає цю спеціальну заохоту до збільшення будови домів зимою, щоб в той спосіб піднести zatrudнення зимою. Кожний дім, який після інспекції Федеральним урядом буде затверджений, як "збудований зимою", матиме право на \$500.00 рабату.

ПОТРІБНІ КВАЛІФІКАЦІЇ

- Ви самі можете збудувати свій дім приміщення або більше-квартир на будівля, яка не може мати більше ніж чотири житлові одиниці (кожна одиниця має право на \$500.00 премії.
 - Ви можете купити готовий дім
 - Це може бути одне житлове ● Роботи не можна починати ви-
- ще балок першої підлоги перед 15 листопада, а дім мусить бути закінчений перед 15 квітня 1966 р., за виїзном малювання знадвору та упорядкування парцелі.

ЩО ТРЕБА РОБИТИ

Ви можете отримати книжечку з целарії Центральної Корпорації Переберітьсся на весну до свого усіми інформаціями та реєстрації Моргеджів і Житлобудівництва, власного дому... заощадіть на чинні бланки у канцелярії Національ або на поштових урядках, які пришові... заробіть для себе \$500.00. ного Зatrуднення, у якій-будь канцелярії N.E.S. чи C.M.H.C.

ЗРОБІТЬ ЦЕ ТЕПЕР! Збудуйте свій дім зимою!

Випущено на доручення Аллана Й. Менічен, Міністра Праці, Канада

науки про фізику твердого тіла, про конденсований стан речовини. Щоб це зрозуміти, треба мати на увазі таке положення: властивості речовини залежать не лише від її складу, від того, атоми яких елементів входять до неї, а й за яким порядком, за якою симетрією ці атоми розміщені, від структури речовини. Саме явище дифракції рентгенівських променів і дає змогу встановити структуру, вказати шляхи її зміни і цим допомогти у розв'язанні завдання величезної наукової і практичної ваги: створення матеріалів з наперед заданими властивостями.

Що ж до другої сторони цього рівняння — спектроскопії, то значення її аналогічне значенню оптичного спектрального аналізу. Як у випадку оптичних променів, тут дістаємо змогу визначити склад речовини (бо при певних напругах на рентгенівській трубці кожний елемент випускає властиві лише йому характеристичні промені); за її допомогою також відкрито невідомі раніше елементи, що заповнили білі плями в таблиці Менделєєва (гафній, реній тощо).

На початку двадцятих років нашого століття відкрито явище такого розсіяння рентгенівських променів, при якому частота розсіяних променів була меншою за частоту первинних. Це можна було пояснити, лише допу-

ANDREW TAILORS

Кравецька робітня

Андрія Наконечного

Шиття нових одягів, направа,
чищення, прасовання і т. д.

1076 Queen St. W., Toronto

Phone: LE 6-0982

стивши, що рентгенівські промені мають кількість руху, імпульс (і, значить, масу), і їх зустріч з електронами атомів відбувається за законами співудару, наприклад, бильярдних куль (Комптонів ефект). Тобто тут проявляються корпускулярні властивості променів.

Слід вказати, що через кілька років було експериментально доведено протилежне: хвильові властивості частинок — дифракцію електронів. А це привело в дальшому до розвитку сестри рентгенографії — електронографії, яка також успішно використовується для дослідження структури кристалічної речовини і має свою область переважного застосування, але цілком ґрунтується на принципах, встановлених у рентгенографії. Те ж саме можна сказати і про відкриття згодом нейтронографію.

Не можна замовчати і так звану рентгенівську мікроскопії, де в останні роки одержано немало цікавих результатів. Тут

свої переваги і труднощі. Адже для рентгенівських променів не можна створити лінз з речовин (коефіцієнт заломлення мало відрізняється від одиниці) і не можна застосувати для них магнітних і електричних лінз електронної оптики, оскільки вони не відхиляються електричним або магнітним полями. І все ж пошуки і дослідження тут продовжуються. Розроблюються методи проєкційної рентгенівської мікроскопії і дифракційної, здебільшого багато цікавих результатів і знайдено нові ефекти, які вже використовуються для швидкого вивчення структури кристалів, розмірів субзерен, кутів їх дезорієнтації, топографії дислокацій і полів напруг навколо них, яким в сучасних поглядах теорії міцності матеріалів відводиться особлива роль.

Цікаві роботи розвиваються за останні півтора десятиріччя з галузі рентгенографування швидкопротікаючих явищ за допомогою імпульсних рентгенів-

ських трубок, в яких використується пробій вакуумного простору для генерації інтенсивних рентгенівських спалахів тривалістю у мільйонні і менші частки секунди. Цікаво, що вже створено такі переносні рентгенівські апарати для області 150—500 кіловольтів вагою від 3 до 10 кілограмів. Тут відкриваються можливості вивчення швидких газодинамічних процесів, вибухів, імпульсного рентгеноструктурного аналізу та інш.

З приведеного, надзвичайно короткого, опису властивостей і застосування рентгенівських променів видно, що минають роки, десятиріччя з дня їх відкриття, а промені ці (вже не “х-промені”!), давши так багато для науки і життя, продовжують залишатись на їх озброєнні, виявляються все нові їх властивості, можливості і шляхи використання. І, певно, ще довго вони виправдуватимуть назву чудесних променів.

С. Каральник

**R. CHOLKAN REAL ESTATE BROKERS
AND GENERAL INSURANCE**

527 Bloor St. West (near Bathurst) — Toronto, Ont. Tel. LE 2-4404

2232 Bloor St. West. — Tel. RO 7-5454

**Найбільша українська агенція купни і продажі нерухомостей
в Торонті.**

ЗВІДКИ ПРИЙШОВ ЛЕС?

Лес, загадкова порода... Велетенською ковдрою вкриває він неозорі простори майже всіх континентів. З давніх-давен із “жовтої глини” люди виготовляли гончарні вироби, цеглу. Лес — родюче підгрунтя: на ньому утворилися чорноземи. На Україні товща лесу сягає від кількох десятків сантиметрів до десяти, а то й п'ятнадцяти метрів. Придивившись уважніше, можна побачити, що будова цього суглинку — своєрідна, весь гін пронизаний безліччю пор. Вони то округлі, то мають форму витягнутих каналців, але всі облямовані тонкими білими вапняковими кірками. Якщо взяти грудочку такої землі і розтерти між пальцями, посиплеться тонкий пил.

Сухий лес дуже щільний, навіть твердий, і на схилах не осипається, як пісок, а раптово обвалюється вертикальними пластами. Ось чому стіни лесових урвищ завжди стрімкі.

Складається лес переважно з дуже дрібних часточок кварцу і польового шпату, зцементованих у мікроскопічні грудочки — мікроагрегати — за допомогою карбонатів, гідроокислів заліза.

Як же утворився лес, зокрема на Україні? Одностайної дум

ки щодо цього досі немає, і тільки комплексні дослідження з врахуванням геологічних, палеонтологічних, археологічних, палеогеографічних даних можуть наблизити час вирішення цієї проблеми.

...Від Скандинавії до центру України — крижана пустеля. Волога з атмосфери ще більше нарощує товщу материкового зледеніння. Клімат сушішає. З льодовика дмуть сухі антициклональні вітри, вивіваючи перем'яті його переднім краєм породи і виносячи пил на південь. Там, осідаючи в посушливих степах і напівпустелях, він перетворюється на особливий вид ґрунту — лес. Так уявляв утворення європейського лесу відомий геолог, мандрівник і письменник В. А. Обручев. Він поділяв усі леси земної кулі на “холодні” і “теплі”. Утворення “холодного” лесу пов'язував з материковими зледеніннями, а “теплого” — з пустелями.

Не будемо зараз зупинятися на тому, що багато нових даних різних галузей науки взагалі заперечують існування материкових рівнинних зледенінь. Але якщо навіть припустити їх існування, то вони все одно не могли б бути таким

могутнім джерелом пилу, як пу стелі. Справді, на території Ук раїни південний край льодовика влітку не міг би не танути. При льодовикову зону вкривали б талі води і, отже, про розвію вання пилу вітром не могло бу ти й мови. А взимку промерзлі породи, навіть дрібнозернисті, стають твердими і протидіють розвіюванню.

Інший дослідник, український геолог академік П. А. Тутков ський, вважав, що лес на Укра їні утворювався вже під час від ступу льодовика. Після відступу криги на її місці залишалась ціл ковіта пустеля. Північні вітри розвівали її і відносили пил на південь, а там, осідаючи, він пе ретворювався на лес. Така точ ка зору також має суперечно сті. Адже відступаючи, льодо вик мав би ще інтенсивніше та нути, особливо на південному краї. Він залишав би за собою водоймища, довкола яких від разу з'явилася б рослинність.

Зовсім відмінний погляд на по ходження українського лесу ви словив академік Л. С. Берг. Він вважав, що пиловатий матеріял, з якого складається лесова по рода, відкладався талими льодо виковими водами під час льодо викових епох, суглинки перетво рувалися на лес в міжльодови кові епохи. Край льодовика по стійно танув, і талі води, вкри ваючи величезні простори поза-

льодовикової зони, виносили ма су дрібного матеріялу з пере м'ятих льодовиком порід. Сугли нок осідав на дно. А в міжльо довикову епоху на його поверх ні розвивалась степова рослин ність. В посушливих умовах суг линок поступово набував лесо вої структури. В наступну льо довикову епоху наносився но вий шар суглинку, а потім, ко ли басейн пересихав, він знову облесовувався. Так, за Л. С. Бергом, утворилась потужна ба гатометрова товща українсько го лесу.

Такому погляду на утворен ня лесу суперечать як постійні знахідки викопних решток на земних організмів, так і той факт, що при замочуванні лесу водою зникають пори, вимива ються легкорозчинні сполуки, розпадаються мікроагрегати, збі льшується кількість глинистих частинок; лес оглеюється і пе ретворюється на суглинок. То му кожна льодовикова епоха зни щувала б характерні властиво сті того шару лесу, який сфор мувався раніше.

Водно-льодовикову гіпотезу утворення лесу розвиває і ака демік В. Г. Бондарчук. На йо го думку, "...в періоди посилен ого танення криги талі льодо викові води заливали великі про стори прилеглих рівнин, вклю чаючи сучасні вододіли, відкла даючи тонкий скаламучений, ви

ALPHA FUNITURE CO. Ltd.**735 Queen St. West
Toronto, Ont. Tel. EM 3-9637****Великий український мага-
зин хатнього устаткування.
Дуже догідні умови купки.
Спеціальна знижка цін для
Читачів "Ми і Світ".**

несений з морен матеріал, що є скелетною частиною лесу... Більш підвищені ділянки рівнини заливались відносно рідше. Тут знаходили притулок наземні організми. Рештки їх за допомогою площинного змиву зносились і нагромаджувались в пониженнях".

Гіпотеза В. Г. Бондарчука мало ймовірна. Справді, як могли численні наземні тварини, мешканці лесових степів, а також первісні люди великі проміжки часу пересиджувати на підвищених ділянках, поки довкола розливалися льодовикові води? Важко повірити і в те, що "площинний змив", тобто дощові і талі води, які переносили дрібні пілуваті часточки лесу, одночасно транспортували важкі кістки великих тварин, рештки яких трапляються в лесі як на підвищеннях, так і в пониженнях ділянках.

Знахідки викопних решток тварин, рослин, стоянок людей кам'яної доби незаперечно дово-

дять, що лес відкладався не у водному середовищі, а на суші. В лесі поряд із залишками мамутів, волохатих носорогів, зубрів, коней тощо знаходять рештки таких типових мешканців посушливих степів і напівпустель, як тарбаганчик, емуранчик, жовта сорокатка, поховані кротовини звірів землеріїв. Кістки ці не мають жодних слідів обкоченості водою, поверхня їх часто звітрена, іноді вони погрізені хижаками. У похованих в лесі стоянках давніх мисливців кістки, крем'яні знаряддя, сліди від вогнищ, навіть рештки жителів із кісток мамутів — все зберігається в непорушеному стані. Та це й зрозуміло: первісні люди ніколи не влаштовували б тривалих стоянок у місцях, які час від часу затоплювались.

Вивчаючи рослинний пилок із лесової товщі України, Е. Т. Ломаєва дійшла до висновку, що в зоні поширення лесу під час його утворення росла степова посухостійка рослинність, а ліси існували тільки в пониженнях місцях біля водоймища. Про зв'язок утворення лесу із степом свідчать також знахідки викопних мушлів молюсків. Поряд з посухостійкими знаходять рештки вологолюбних і навіть прісноводних молюсків. Цікаво, що в прирічкових ділянках сучасних пустель теж є вологолюбні форми.

Склад і будова лесу також свідчать про його субаеральне походження. Виникнення більшості пор можна пояснити дією двох паралельних процесів. По-перше, у лесі непорушені численні каналіці, залишені кореневою системою степової трав'янистої рослинності. По-друге, в умовах сухих степів і напівпустель у грудні переважає лужне середовище. Внаслідок цього, як показав І. І. Трофимов, під впливом незначного зволоження ґрунту відбувається коагуляція колоїдно-дисперсних мінералів у глинясті й глинясто-карбонатні грудочки. Карбонати цементують ці грудочки і викристалізуються по стінках порожнин та пор. В результаті утворюється лес — пориста, грудкувата, пухка, але не сипуча порода.

Так можуть бути облесовані згори будь-які дрібнозернисті породи, але утворення потужних товщ лесу, очевидно, вимагає, щоб цей процес не переривався.

Яким же чином на поверхні степу може безперервно відкладатися суглинистий матеріал? Неповно, тільки за допомогою вітру і дощових вод. Факти свідчать, що вітром виносяться з пустель і переносяться на тисячі кілометрів величезні маси пилу. З другого боку, у посушливій зоні, де ґрунт погано закріпле-

ний рідкою вигорілою влітку розлинистю, нечасті, але сильні дощі також переносять з підвищень у понижені ділянки велику кількість дрібнозему.

Про те, який з двох одночасно діючих процесів нагромадження лесу переважає, свідчить наявність його на підвищених ділянках, на місцевих вододілах, куди дощові води не можуть приносити дрібнозем, а, навпаки, змивають його звідти. На цих ділянках лес, очевидно, утворився виключно з принесеного вітром пилу. На схилах же і в заглибинах, де товща його більша, до пилу, принесеного вітром, приєднувався дрібнозем, знесений дощовими водами з підвищень.

Пил, що відігравав провідну роль при утворенні лесу на Україні та й в Європі взагалі, як доводять численні факти, принесений вітром не з півночі, не з зони гіпотетичного зледеніння, а з південного сходу. Так, за даними І. І. Трофимова, у лесі межиріччя Хопра і Ведмедиці — підвищений вміст мінералурогової обманки, характерної для пісків південно-східних Каракулів. Це свідчить про те, що лес утворився тут з пилу, принесеного вітром з пустель Турану. Багато дослідників виявили в українському лесі цілі прошки вулканічного попелу, принесеного вітром з Кавказу. Ві-

домий дослідник лесу і пустель Середньої Азії Б. А. Федорович також надає великого значення вітровому принесенню пилу з Середньої Азії і Прикаспію. Він зазначає, що і тепер вітри зі сходу від осі Воейкова, від азійського антициклону і його казахського відрогу часто приносять на Україну пил і що цей провес був особливо сильний тоді, коли висохла північна частина Каспійського моря. Та й саме розміщення лесової зони в Європі говорить про те, що пил принесено вітром з південного сходу. Саме тут, між Кавказом і Середнім Уралом, знаходиться широка основа лесової області, яка, клиноподібно звужуючись, простягається на північний захід. Згідно з цим зменшується і грубізна лесової товщі. Вістря цього клину досягає Північної Франції та Бретанії, і там, біля північної межі, шар лесу ледве досягає одного метра.

Коли ж і як утворився український лес?

У відділі палеозоології Інституту зоології АН УРСР під керівництвом відомого українського палеонтолога І. Г. Підоплічка вивчається великий матеріал викопних решток організмів з лесової товщі України. Аналіз і визначення колагеновим методом геологічного віку викопних решток організмів показують, що основна маса українського лесу

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ “АРКА”

грам. плити, радіоапарати
та інше.

575 Queen St. West
EM 6-7061 — Toronto, Ont.

утворилася в ранньоголоценову епоху (прибічники льодовикової гіпотези вважають, що саме в цей час відбувалося вюрмське зледеніння Руської рівнини). І. Г. Підоплічко відзначає, що посушливість клімату характерна для території України, починаючи з неогенового періоду.

Палеонтологічні дані свідчать, що в кінці плейстоцену — на початку голоцену клімат на Україні став ще холоднішим і посушливішим. Саме тоді внаслідок регресії моря осушилась північна частина Каспію. Треба думати, що протягом всього антропогенного періоду певна частина пилу приносилась вітром з пустель Середньої Азії і вклячалась до складу різних порід на території Східної Європи. Однак в ранньому голоцені Північний Каспій став величезною ареною розвіювання пилу, а на Україні з'явилися обширні сухі степи і напівпустелі. В цей час і створились найсприятливіші умови для утворення лесу. І справді, вітер виносив з південного сходу хмари пилу, що осі-

дали на степових просторах. До щові й талі води нарощували товщі суглинку на схилах і в низинах. Грунтотворчі процеси поступово перетворювали все нові й нові нашарування пилу на лес.

В той час на Україні жили пізньопалеолітичні люди. Вони влаштовували свої стоянки поблизу річок, на схилах лісистих долин, де водилося більше дичини. Наші предки полювали на мамутів, зубрів, коней, волохатих носорогів і з великих кісток будувати собі житла. Кістки та крем'яні знаряддя поступово зникали під наносами дрібнозему.

Частина пилу виносилась далі до Західної Європи, а той, що потрапляв до північної, вологішої зони, формував не лес, а

суглинки. У другій половині середнього голоцену клімат Європи почав зволожуватись, теплішати. З півночі розпочався наступ лісу на степ. Каспій знову розлився на північ. Утворення лесу на Україні припинилось.

Таким чином, щоб пояснити походження європейського лесу, зовсім не обов'язково спиратися на гіпотетичне материкове зледеніння. А звернувши увагу, як розміщуються основні лесові території на земній кулі, неважко побачити, що всі вони розкидані між пустелями і областями з вологим кліматом. Тому, на нашу думку, недоцільно поділяти леси земної кулі на "холодні" і "теплі" і шукати різні, часом протилежні, шляхи для пояснення його утворення.

ТОГО САМОГО ДНЯ...

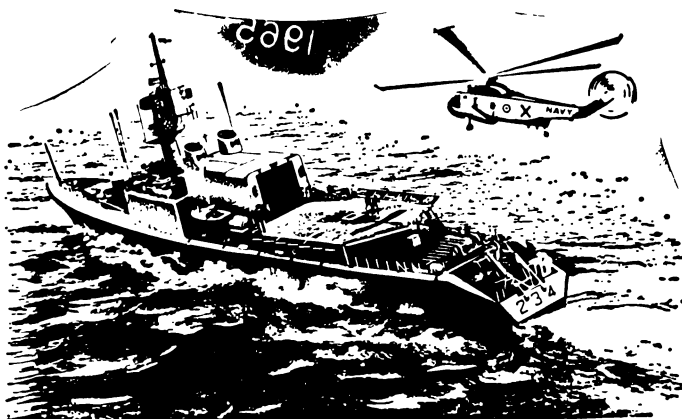
Нерідко повідомлення про одні й ті ж відкриття і винаходи надходять з інтервалом у місяць, день і навіть годину...

24 лютого 1876 року викладач школи глухонімих у Бостоні Г. Белл одержав патент на винахід телефону. А ще через дві години до патентного бюро у Вашингтоні звернувся з аналогічним винаходом американський фізик Е. Грей.

Повідомлення англійських біологів Уоллеса і Дарвіна про відкриття природного добору довелося зачитати одночасно, щоб запобігти суперечці про пріоритет.

В середині минулого століття механічну теорію теплоти розробляли, нічого не знаючи один про одного, кілька вчених: німецький лікар Роберт Майєр, який працював на Яві, видатний німецький природознавець Гельмгольц, англійський фізик Джоуль, ім'ям якого названа одиниця енергії, французький залізничний технік Сеген і німецький хімік Мор.

ІНТЕГРОВАНІ

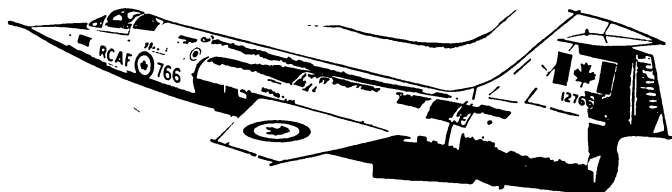

Ніколи досі ще не було кращих можливостей служити.... вчитись... і подорожувати в Канадських Збройних Силах. Інтеграція вчинила цю кар'єру вартою застанови. Якщо ви відповідаєте високому стандарту вимог канадських Збройних Сил, вас чекає на все життя кар'єра, яка є цікавою і добре платною. Щоб більше довідатися про найсучасніші збройні сили світу, зголосіться до місцевого Дорадника про кар'єру Канадських Збройних Сил.

ДЛЯ МОГУТНОСТІ

ТЕПЕР МАЄТЕ БАГАТО КРАЩІ МОЖ-
ЛИВОСТІ СЛУЖИТИ... НАВЧАТИСЬ...
І ПОДОРОЖУВАТИ В КАНАДСЬКИХ
ЗБРОЙНИХ СИЛАХ.

Андрій Німенко

ЕНЕРГІЯ ТАЛАНТУ І ПОШУКУ

Вся творчість великого мистця Архипенка ще два-три роки тому була зовсім невідома в Україні. Дехто з мистців розказував нам, з яким хвилюванням вперше розглядав його монографії в московській бібліотеці. Десять років тому в енциклопедії, а оце в журналі "Ранок" (в складі редакції "Ранку" є В. Коротич) за серпень 1965 появилась прекрасна стаття А. Німенка, яку й передруковуємо. — Ред.

"Олександр Архипенко — ім'я світової слави, що вимовляється з високою пошаною в мистецьких колах західно-європейських і заокеанського континентів". Ці слова взяті нами зі статті Миколи Вороного, яка була видрукована 1928 року в журналі "Глобус" незабаром після того, як до викладання в українські художні вузи повернулися митці, що навчалися в різних країнах. Тоді ж ширилися чутки і про повернення на батьківщину Олександра Архипенка. Чому ушлявлений мистець не повернувся, не відомо. Зв'язків з Україною аж до його смерті (25 лютого минулого року) не було. І питання про його

повернення на батьківщину так, як наприклад, російських скульпторів С. Коненкова, Н. Ерзі, ніколи не порушувалося.

Проте сам скульптор ніколи не забував рідної мови, своєї батьківщини, свого народу, пишався тим, що українець, і не раз підкреслював це у своїх розмовах-інтерв'ю (наприклад, під час 110-ої виставки в Нью-Йорку і пізніше, 1962 р. у Вінніпегу). Перебуваючи далеко від батьківщини, в одному листі від 7 червня 1955 року О. Архипенко писав: "Я буду щасливий, коли матиму нагоду, щоб моєю працею заопікувався український народ..." Отже, для Архипенка дума про український народ була постійною в його діяннях.

Якось він сказав: "Хто знає, чи думав би я так, якби українське сонце не запалило в мені почуття туги за чимось, чого я й сам не знаю".

Від початку своєї творчості і до кінця життя у Архипенка відчувалася українська первісність мистецьких відчуттів. Він ішов за старовинною трипільською культурою, пам'ятниками візантійського мистецтва на Україні

і зазнав більше впливу прадавніх кам'яних баб, щедро розкиданих на українських степових могилах-курганах, ніж взірців клясичного середньовіччя чи мистецтва останніх років. Безпосередньо про творчість Архипенка у нас знають поверхово, лише з усних чуток чи закордонної преси — та й то не широкі кола, а хіба що окремі старші митці, як К. Трохименко, І. Кавалерідзе, В. Касян. Бурхливі події першої чверті 20-го століття і відсутність будь-яких публікацій про творчість майстра поступово відтерли від нас нашого земляка, загасили інтерес до його праці. Лише у 16 томі Української Радянської Енциклопедії знаходимо короткі відомості про художника.

Народився Олександр Архипенко 30 травня 1887 року в Києві. Його батько — інженер-механік. Здібний винахідник, професор Київського університету Порфирій Архипенко і особливо дід Антін, який був малярем, певною мірою вплинули на формування світогляду майбутнього скульптора. З 1902 до 1905 року Олександр вчиться в Київській художній школі Миколи Мурашка, де навчалися згодом відомі українські митці К. Трохименко, І. Кавалерідзе, П. Сниткін, Т. Руденко.

У перші роки навчання й творчості Архипенко захоплювався

малярством, пізніше перейшов на скульптуру.

Під час навчання Архипенко неодноразово брав участь в археологічних експедиціях, де й почалося його захоплення старовинною мистецькою культурою (саме в цей час було відкрито одну з найстаріших мистецьких форм — меандр). Наскільки взірці візантійського, грекоскитського мистецтва та глиняні вироби великої трипільської культури вплинули на молодого митця, видно вже з його перших робіт, виконаних в 1906 році, коли він, не маючи змоги (за відсутністю на Україні вищих художніх закладів) продовжувати навчання в Києві, переїздить до Москви і починає експонувати свої перші твори на виставках різних мистецьких груп.

Школа “Живописи, ваяння и зодчества” в Москві не задовольняє вимогливого і допитливого молодого митця. Оволодіваючи мистецькою культурою старовинних майстрів, він все більше й більше відходить від академічного натуралізму, захоплюється проблемами матеріалу, пластики, передачі рухів у матеріалі (особливо в паленій глині — теракоті).

1908 року залишає Москву і виїздить до Франції з метою продовжувати художню освіту.

Париж, який був на той час законодавцем різних мистецьких течій і напрямків, зустрів скульптора проблематикою кубізму. Тут він познайомився з П. Пікассо, Ж. Браком, поетом Г. Апполінером та багатьма іншими митцями. Тут він ще раз (і востаннє) пробує вчитися в офіційній школі. Творчість Архипенка звертає на себе увагу мистецького Парижа, а його погляди на мистецтво викликають неабияке зацікавлення.

Паризька школа теж не задовольняє Архипенка. Не знайшовши взаєморозуміння з педагогами, він за два тижні кидає навчання і працює самостійно. Спочатку пристає до кубістів, де грає провідну роль, втілюючи в життя свої погляди на мистецтво, на творчість. Кубізм походить від слова "куб" — напрямком у мистецтві, що зародився близько 1910 року. Художники цього напрямку малювали постаті і групи людей у формі шестигранників чи циліндрів. Головними представниками кубізму на той час були Пікассо, Брак, Дерен, Делоне та інші. Сутність кубізму полягає в тому, що при відтворенні предметів зовнішньої дійсності митець шукає спорідненості цих предметів з основними геометричними формами.

Олександр Архипенко був першим, хто застосував мисте-

цькі ідеї кубізму в скульптурі. Його кубістичний стиль увів нові концепції в скульптуру. Він мав вплив і на кубізм у малярстві, надаючи йому зовсім нового характеру. Однак Архипенко скоро відходить від кубістів, відчуваючи, що теорія кубістів зв'язує його у творчості. Вічний шукач, Архипенко розуміє кубізм, як один із засобів мистецького вислову, а не як догму, котрій треба підкорятись. І тому в 1910 році відкриває власну школу, невпинно розширюючи діапазон своїх мистецьких шукань. Твердження про геометричність об'ємів форм, якими так захопилися кубісти, для Архипенка було недостатнім. Він казав, що форма є складовою частиною простору. Ввів у обіг нові естетичні елементи, як от: моделювання простору, освітлення зсередини, вглиблення форми і прозорість, уживання нових матеріалів — бляхи, гіпсу, дерева, металу, скла, золота, теракоти. Він продірявлює скульптуру, щоб показати її ну тро. І всі ці мистецькі засоби потрібні йому, щоб виразити вічність краси. Іноді фігура робиться з прозорої маси. Іноді джерело світла встановлюється десь усередині постаменту, від чого скульптура стає незалежною від зовнішнього освітлення, бо майстер виявляє те, що бажав виявити, і затіняє все інше.

Свої праці Архипенко експонує в салоні "Незалежних" і одразу ж скупчує навколо себе гурток молоді. Особливу увагу привертають такі його скульптури, як: "Жінка", "Жінка з дитиною", "Сидяча жінка", "Жіночий торс з піднесеними руками". В них він вільно komponує найрізноманітніший матеріал і, свідомо порушуючи класичну симетричність, добивається оригінального творчого вияву. Його захоплює естетика сили і швидкості. В своїх композиціях Архипенко дає повну волю уяві. Прагне динамізму, швидкості. Рух, рух і рух — ось його канон. І він віртуозно примушує свої витвори рухатись.

Архипенко збудив застій європейського мистецтва, здивував експресіоністів механікою "складних" примітивів, космічною єдністю енергії і матерії. Його групові композиції, незважаючи на абстрагованість, здаються життєвими, фігури згинаються в конвульсіях, у пристрасті ("Червоний танець", "Задума"). Розвиваючи моторність думки, Архипенко раптом перериває лінію руки і кидає уламок гіпсу — кисть її — десь на коліно ("Торс жінки").

Такий ефект "повітряної павзи" має підсилювати уяву глядача, динамізувати її. Скульптора захоплює біг лінії, без огляну на вимоги анатомії. В пор

третах його вражає своєрідна краса архаїчної праформи ("Анжеліка"). Шукання деформації ведуть його щораз до абстрагованіших форм, до порожньої форми, до пластики отворів — вглиблень замість грудей — що контрастують з підкресленими опуклостями. Це те, що далеко пізніше повторюють Генрі Мур, Цадкін та інші майстри. Про такі свої скульптури Архипенко каже, що вони побудовані за чотирма принципами: модельція простору (це слід розуміти, як гру бганками і жолобами при виявленні матеріалу), використання прозорості матерії, використання світла і зворотних (у фотографічному розумінні) форм.

Критики зустріли твори Архипенка різно. Одні — з подивом і захопленням, інші — звязаними протестами. Консервативна критика Франції вважала його "варваром, що руйнує шляхетні традиції мистецтва Заходу", а поет Апполінер був навіть усунений з редакції "Енгрансіжан" за оборону "модерних речей Архипенка". Та художник із непохитною вірою робив своє: шукав і шукав. І працював ще інтенсивніше, одночасно виставляючись у багатьох містах Європи.

Нові форми, нові можливості створив Архипенко, підпорядковуючи себе своїм внутрішнім

мистецьким імпульсам, промовляючи своєю пластичною мовою. Мистецтво — це мова форм, мова, доступна людині, і художник користується нею для спілкування з глядачем. Творчість Архипенка ніколи не була пасивною, бо пасивним мистецтвом є натуралізм або фотореалізм. Активне — це те, що будує нові форми, нові образотворчі можливості. “Відколи існує фотографія, подібність є не потрібна... На мою думку, завдання митця — творити”, не раз зауважував майстер у своїх роздумах про мистецтво. На його думку, глядач повинен співпрацювати з митцем: “Світ хотів би, щоб митець виклав усе як на долоні. Щоб той світ прийшов і без ніякого зусилля побачив усе. Я мислю, що в такому б разі не було ніякого творчого мистецтва, адже митець повинен творити. Митець, який творить, тим самим приневолює до творчості і глядача. Він дає глядачеві імпульс, що штовхає і його, глядача, згідно із законами універсального руху. Коли подати глядачеві символ, він мусить почати і сам творчо мислити”.

Мистецтво Архипенка — це мистецтво символів. Символи роблять натяк на дійсність, але вони не є реальні. Шевченкові “Три ворони” або “Три лірники” у “Великому льосі” — сим-

воли, і читач так їх і сприймає. Символи Архипенкового мистецтва побудовані на принципі умовного рефлексу. Без символу неможливе мистецьке пізнання. “Павлівська собака, — каже Архипенко, — виділяє шлунковий сік, зачувши дзвінок, синхронізований з годиною харчування. Собака сприймає дійсність також через символи. Символ — це явище, коли одна річ заступає другу. А те, що не має початку, було б для нас порожнім звуком, якби ми не знаходили для нього символи. Символи — це пряме називання речі. І це обхід з метою підходу, щось таке, чого вимагав від поезії Маярме. Символ підказує, наводить на думку, наводить на відчуття, символ існує тривимірно у просторі.

У цьому розумінні символи Архипенкового мистецтва далеко складніші і заплутаніші, ніж наше уявлення про мистецтво. Архипенко сприймав дійсність крізь призму свого оригінального бачення, по-своєму, індивідуально, так, як це йому підказувало його художнє чуття. Часом дійсність, яку відтворював митець, далеко одходила від того, що бачить звичайно людина простим оком. Тому його творчість не вміщується в установлені рамки, вузькі коридори “дозволеного” і “недозволеного”.

Коли Архипенка запитували про його погляди на абстрактний напрям у мистецтві, він розважливо відповідав: що ж, у мене теж є абстрактні праці; але абстракція, як самоціль, без опрацювання природи, без ритму, без свідомого символу, без гармонії — чого ж варта така абстракція?

Мистецтво для Архипенка було завжди і насамперед справою суб'єкту, бо воно, як об'єкт (наволюшня дійсність, з якої мистецтво почерпує матеріал) є тільки природою, натурою. А природа чи натура — це ще не мистецтво. Кожний об'єкт стає художнім твором тільки через суб'єкт творця-художника. Сміливість творчого задуму є мірою талановитості і одночасно — мірою творчої влади над натурою, природою, об'єктом. Архипенко в природі чи об'єкті знаходив тільки вихідний пункт творчого процесу. Це засвідчують такі його твори, як "Гондольєр", "Мадонна", "Арабка", "Шахразада", "Індійська княжна", "Еспанка", "Материнство на скелях", "Приязнь" та інші.

Новатор-винахідник у мистецтві, він постійно заявляв, що, власне, нічого нового не відкрив, що навчився цього у єгиптян чи стародавніх майстрів української кераміки. І справді, майстерне володіння всіма стилями, досвідом усіх епох відчу-

ваєш при спогляданні творів Архипенка. Це відзначають і дослідники, які зараховують до властивостей його скульптур і примітивну простоту неолітичного мистецтва, і статичну монументальність Єгипту, й ідеальну чи стоту архаїчної Греції, і лінійне багатство Візантії, і духовну піднесеність готики, і витонченість ренесансу, і виразний динамізм бароко, і шляхетний маньєризм рококо, і ретельність академічного реалізму. З легкістю віртуоза, він умів переступати кордони стилю, втілюватися в кожний стиль, не втрачаючи при цьому ні на мить своєї мистецької суверенності.

Від 1921 до 1923 року Архипенко жив у Берліні, де, крім творчості, займався педагогікою у власній школі. В 1923 році по одруженні переїхав до США. Тут він зацікавився проблемами реалістичного мистецтва та "скульпто-малярством", — новим характером мистецтва, в якому колір доповнює рельєф і навпаки. У 1924 році Архипенко сконструював так зване рухоме малярство, відоме під ім'ям його творця — "архипентура". Суть цього малярства в тому, що за допомогою складного механізму можна привести в рух кольорові вузькі паси, які творять певні композиції, міняючи образи за задумом митця. Машина для демонстрування рухо-

мого малярства, що її подано в репродукції одної з монографій про Архипенка, виглядає так: Під 110-ма горизонтальними металевими смугами встановлено механізм, який одночасно рухає 110 полотен. Ліва частина апарату демонструє картину в статичному стані. Права сторона демонструє зовсім інший сюжет, який зветься “Міраклъ” (чудо).

“Архипентура” ще не використана, як слід, але ж у майбутньому, безперечно, займе поважне місце в мистецькій педагогіці і ще більше — в індустрії.

Реалістичні тенденції у творчості Архипенка виявилися в багатьох етюдах (торси, постаті), скульптурних портретах Тараса Шевченка, Івана Франка, міс Мері Айнштейн, матері, дружини Анжеліки, диригента Мельгенберга, статуї Володимира Великого тощо. Всі ці твори — земні, насичені трагічністю, ліризмом, повнотою почувань. Три або навіть чотири рази Архипенко виконував погруддя Шевченка в різні часи, з різним підходом, а в останні роки життя брав участь у конкурсі на проєкт пам’ятника Шевченкові. Найвідомішим є його погруддя Шевченка, де поет спирається підборіддям на руку, голову обернув набік, гнівно зметнув брови. Другий бюст — Шевченко з бородою. Він встановлений як пам’ятник.

Архипенко був своєрідним творцем-філософом, що розумів творчість, як біологічно духовний процес, органічно пов’язаний з буттям людини. “Згідно з законами природи, я керуюсь імпульсом творчості, — писав Архипенко в каталозі 111-ої виставки, — і вічно новим способом нового творчого мислення. Мистецтво — монументальна музика матерії, маси і простору, площини і криві розподілені ритмічно і дають у висліді гармонійну геометричну єдність”.

Архипенко — це мистець, винахідник, що дуже глибоко підходить до мистецтва. Природа для нього ніколи не була мертвою, і з неї він черпав космічний динамізм для своєї творчості. Серед його технічних винаходів є, приміром, спеціальний рефлектор для підкорення людиною світла. Розглядаючи скульптуру, він іноді казав: “...найкраще, коли над скульптурою попрацюють вітри й негоди, коли вони з’їдять її ніс, її тверді контури, коли скульптура стає “імпресіоністичною”. Мікель-Анджело не закінчив свої деякі речі, але вони закінченіші, ніж численні вигладжені статуетки, що мають місце у міщанському побуті”.

З 1910 по 1950 рік Архипенко влаштував 95 індивідуальних виставок в різних столицях європейських держав, а з нагоди 50-річчя мистецької діяльності

PHOTO STUDIO STEVEN

927 Bloor St. W., Toronto, Ont.

Tel.: LE 1-0777

С. М. Кутевий
фотограф

в Нью-Йорку відбулася 110 виставка його творів. Число його індивідуальних виставок зараз добігає 130. Мистецький доробок налічує понад 1000 творів, які можна здибати в різних галереях та музеях світових столиць. На Україні теж є твори Архипенка, зокрема, в Києві і Львові. Творчості великого митця присвячено багато монографій на різних мовах. Ім'я Архипенка нерозривно пов'язане з нашою добою. Як ім'я Довженка у світовім кінематографі, Архипенко поклав відбиток новаторського духу на образотворче мистецтво.

Твори Архипенка носять часом суперечливий характер, проте їм не можна відмовити у ви-

разності змісту і досконалості технічної обробки. Архипенкові, так само як, скажімо, Пікассо, притаманні вічні пошуки й експериментування. В останні роки життя художник дотримувався у своїй творчості так званого "синтетичного реалізму", який характеризується прагненням до максимальної лаконічності форми. Звернення до реалізму свідчить про те, що мистецтво не може існувати у відриві від життя і не може жити-ся самою формою.

Творчість Архипенка, як художника-артиста в найповнішому розумінні цього слова, заслуговує на увагу нашої громадськості, бо в ньому з'єднувалися і перепліталися найрізноматніші спроби і пошуки мистецькі. При критичному використанні його спадщини ми можемо збагатити наші окремі види культури, як декоративно-прикладне чи монументально - декоративне мистецтво.

Г. Бачинський**ЦІКАВО Й ТАК**

В багатьох індонезійських селах здавна влаштовуються змагання биків. Ні, вони аж ніяк не схожі на криваві поєдинки в Іспанії. На вигін або ж просто на майдан посеред села приводять люди своїх волів. Збирається по 30—40 пар. Тварини з'єднані дерев'яною рамою, яка дещо схожа на наші санчата. На них під час змагань має всидіти верхівець. Однією рукою він тримається, аби не впасти, а іншою підганяє мало охочих до бігу волів. Глядачі дуже гарячкують, підбадьорюють знайомих і близьких. Тут же любителі роблять невеликі клади. Останнім часом ці змагання набувають дедалі більшого поширення на островах Індонезії.

ШТЕХОВІЦЬКА ТАЄМНИЦЯ

Німецькі монополії і СС вивезли в роки другої світової війни з окупованих країн Європи майже на 90 мільярдів марок цінностей. На початку 1945 року в руках невеличкої купки нацистських бонз виявилися незліченні скарби. Було зроблено все можливе, щоб затаїти шляхи транспортування награбованого золота, валюти і зброї за кордон, замаскувати і приховати учасників цих операцій. Чимало нацистських тайників, створених в кінці другої світової війни, розмістилися на території Чехо-Словаччини і Австрії, особливо в районі Бад-Авсее, в серці так званої нацистської "альпійської фортеці". В наші дні пошуки замаскованих шахт і піднімання металевих скринь з золотом, валютою та гестапівськими документами з дна гірських озер перетворилося на предмет інтриг та шпигунства, бізнесу та вбивств. Сьогодні ми хочемо розповісти читачам про історію тайника в Штеховіце поблизу Праги (Чехословаччина).

"11 лютого 1946 року загін воєнної поліції американської окупаційної армії в Німеччині перейшов на територію Чехословаччини із завданням вивести нацистський архів, що знаходив

ся в штольнях на південь від Праги. Загонові вдалося знайти документи, що проливали світло на підготовку другої світової війни нацистською Німеччиною. Незважаючи на те, що американський загін ступив на територію Чехословаччини з перепустками виданими чехословацькими офіційними представниками, уряд Чехословаччини заявив протест проти цієї акції. Уряд Сполучених Штатів Америки, віддавши розпорядження про повернення архівів, висловив глибокий жаль з приводу того, що трапилося, президентові Бенешові".

Ця заява, опублікована державним департаментом США 23 лютого 1946 року, була офіційним визнанням операції. Але що ж в дійсності сталося 1946 року?

2 лютого 1946 року майор Б. Дж. Уілер, заступник помічника командуючого американськими окупаційними військами в Європі (УСФЕТ), підписав таємний наказ про склад групи офіцерів розвідки відділу Г-2 при штабі УСФЕТ, відряджених до Чехословаччини. Завдання групи було настільки делікатним, що навіть самому генерал-

лові Айзенгаверові довелося звернутися за апробатою до Вашінгтону. Апробата надійшла і 10 лютого американський загін під командуванням капітана Стефена М. Річардса вирушив в район міста Штеховіце. Цій операції американської розвідки передували такі події:

13 жовтня 1945 року французьке посольство у Празі секретним листом чехословацькому міністерству закордонних справ сповістило, що колишній офіцер СС Гюнтер Ахенбах, який перебував у французькому таборі для військовополонених у Мюльгойзі (Західна Німеччина), начебто знає про існування на території Чехословаччини нацистського тайника з важливими документами і може показати, де він знаходиться.

Інших подробиць в листі французького посольства не було. На жаль, тодішній міністр внутрішніх справ Чехословаччини Карел Заваділ, усунений незабаром із своєї посади, не надав цьому повідомленню ніякого значення. Французам навіть не відповіли.

Через три місяці військовий аташе Франції в Чехословаччині, бригадний генерал Фліпо знову звернувся до чехословацького уряду. Тепер до листа додавалася не лише заява Ахенбаха, але й плян розташування тайника в покинутих штольнях

горба Градіштко, поблизу Штеховіце. Плян тайника був також складений колишнім офіцером СС, а на той час — в'язнем табору в Мюльгойзі. Прізвище його залишилося невідомим. Він підписав свою доповідну записку табірному начальству лише літерою "Б" і зазначив свій ступінь лейтенанта. А в цей час у Франкбурті-на-Майні капітан Річардс вже споряджав свою експедицію. До її складу вийшов і Гюнтер Ахенбах!

10 лютого Річардс і його команда на чотирьох вантажних і одному легкому автомобілі, маючи перепустки, видані чехословацькою військовою місією в Західній Німеччині, перейшли кордон Чехословаччини. Прибувши ввечері до Праги, члени групи Річардса розташувалися в кімнатах готелю "Алькрон", зарезервованих для них американським віце-консулом Кінгом Кіні.

Серед багатьох незвичайних подій, що супроводили "штеховіцьку аферу", впадає в очі таке: через кілька днів після експедиції Річардса про неї знав увесь світ. Журналістом, прикріпленим до групи, був Лайонель Шапіро, тодішній кореспондент американського пресового синдикату НАНА ("Норт америкен ньюспейперс еллайнс"). Саме його статті пролили вже в 1946 році світло на деякі подробиці, за його власним визначенням,

“драматичної експедиції американських вояків, які вивезли з-за залізної завіси нацистський архів на Захід”. Шапіро розповідає, що загін Річардса прибув на місце призначення в понеділок 11 лютого і перебував там 38 годин. Дані про розташування тайника, переказані “лейтенантом Б” і Гюнтером Ахенбахом, повністю збіглися.

У штольнях поблизу Штеховице було знайдено 32 скрині. 13 лютого о 4-ій годині ранку “операція” закінчилася, а вантажні машини Річардса з таємничим вмістом вирушили до Франкфурту-на-Майні. І лише тоді органи державної безпеки в Празі вдарили на сполох.

Та з самого початку слідство пішло невірним шляхом. Слідчі органи ввела в оману та обставина, що поблизу спустошеної шахти знайшли кілька печаток “імперського протектора” і уряду “імперського протекторату”. Виходячи з цього, празькі органи вважали, що “штеховіцький архів”, викрадений американцями, складався із секретних документів вищих органів “протекторату”. Цю саму версію в кінці лютого ствердив і Л. Шапіро.

Ян Масарик, тодішній міністр закордонних справ, заявив американському послові Штейнгардтові рішучий протест з приводу порушення суверенітету Чехословацької республіки. Посол,

висловивши “глибокий жаль”, заявив, що він нічого, буцімто, не знав про “штеховіцьку операцію”. Лише після найрішучіших протестів Чехословаччини, державний департамент США повідомив про повернення архівів. До Праги вони прибули 2 березня. У скринях дійсно виявилися документи “уряду протекторату”.

Але вже тоді в пресі висловлювалися сумніви, чи дійсно спершу там були архівні папери. Адже ніхто, крім членів групи Річардса і їх франкфуртського начальника, не бачив вмісту скринь вивезених із Штеховице. І, нарешті, чи зважилися б американські власті йти на серйозний дипломатичний інцидент через якісь скрині “протекторської” макулатури? Що ж всетаки було в штольнях поблизу Штеховице?

Недавно чехословацькі журналісти Марія Коцікова і Карел Беран спробували відтворити події тих днів. Вони запевняють, що в скринях, вивезених із Штеховице, знаходилися зовсім не документи “імперського протектора” і “уряду протекторату”, а щось інше. Чехословацькі журналісти виходять з повідомлення найбільш обізнаної в цій справі людини, останнього “протектора” Чехії Карла Германа Франка. На судовому процесі у Празі, що відбувся навесні 1946 ро-

ку, Франк, якому були пред'явлені деякі документи із "штеховіцького архіву", "повернутого" американцями, заявив, що йому нічого невідомо про штеховіцький архів. А папери, пред'явлені Франкові на суді, були неправді з його архіву, який він взяв з собою, коли в перших днях травня 1945 року тікав з Праги на захід, назустріч американським військам, сподіваючись документами улестити переможців. На той час це свідчення Франка залишилося непоміченим.

На підставі цього чехословацькі журналісти пишуть, що нема необхідності наводити нові аргументи на доказ причетності документів, "повернутих" американцями, до архіву Франка. Печатки ж, знайдені поблизу штеховіцької шахти, були залишені групою Річардса навмисне, з метою спрямувати увагу чехословацьких органів на невірний шлях. Отже, є підстави вважати, що в штеховіцькій шахті таки були сховані не документи. На таку думку наводить в першу чергу сам характер шахти, де не було передбачено нічого для захисту її від води. Шахта будувалася лише з розрахунку, аби не завалилася стеля. На фотознімках добре видно, що штольня була затоплена водою і скрині явно промокли. На документах же, повернутих амери-

канцями, нема жодного сліду води чи вологи.

Відомо також, що скрині, добуті з шахти, були дуже важкі. Люди Річардса вантажили їх за допомогою лебідки, до того ж, під час навантаження обірвалося кілька тросів. Лайонель Шапіро зазначає в своїх статтях, що окремі скрині важили від 600 до 800 фунтів (279—360 кг). Марія Коцікова і Карел Беран провели дослід, заповнивши папером скрині такої ж величини. Вони важили близько 126 кілограмів. Вага у 270—360 кілограмів відповідає вазі вантажу із сталевих або інших металевих предметів без опакowania.

Настали довгі пошуки і порівняння. Чеські журналісти, зібравши докупи всі факти, висунули таку версію таємниці Штеховіце:

1. Наприкінці квітня 1945 року Адольф Айхман з награбованими ним цінностями перебував у Празі. "Скарби Айхмана" склалися з 32 скринь золота, дорогоцінностей та інших предметів, що важили, зрозуміло, більше за папір.

2. Востаннє Айхмана бачили в Празі 22 квітня 1945 року. Роботи на будівництві штеховіцької шахти були закінчені в ніч з 22 на 23 квітня.

3. Штеховіцький гарнізон СС війська підтримував постійний зв'язок з вищими нацистськими

властями в Празі, Айхман теж.

4. Про долю “скарбів Айхмана” досі нічого невідомо.

5. Восени 1945 року, на підставі свідчень полонених офіцерів СС, що перебували в американських таборах, можна було дістати відомості про всі, навіть найсекретніші операції. В той час в американських таборах були як найближчі співробітники Айхмана (і навіть сам Айхман), так і есесівці з штеховіцького гарнізону.

Отже, є підстави гадати, що в шахті горба Градіштко знаходилася хоча б частина цінностей, награбованих Айхманом. Саме їх і вивезла команда Річардса.

Звичайно, це лише вірогідне припущення. Ніхто не почне стверджувати версію чеських журналістів, як остаточну. Вони й самі не наполягають на цьому. Проте реакція західної преси на статті Марії Кошікової та Карела Берана немов би підкріплює її. Найбільш дивно ре-

агували на них ті читачі, котрих “штеховіцька операція” торкалася безпосередньо, тобто американські учасники цієї незрозумілої історії. Їх відповіддю на опубліковані в пресі матеріали було цілковите мовчання. І наче для того, щоб заплутати сліди, в газеті з'явилася маленька замітка про те, що колишній офіцер СС Вільгельм Геттль, який живе тепер у Австрії і відомий як “спеціаліст” з нацистських тайників, у березні 1965 року почав шукати “скарбів Айхмана” в районі Бад-Авсзее (Австрія), в серці так званої “альпійської фортеці”.

Так виглядає історія “штеховіцької операції”. Поки доведено лише, що в скринях з Градіштко не було документів “протекторату”. А про те, що в них було в дійсності, людство рано чи пізно дізнається.

Г. Коротаєвський
“Всесвіт”

КОЖНОМУ В ПРИГОДІ

На Мадагаскарі росте цікаве дерево. Зветься воно ракенала. Стає воно у добрій пригоді мандрівникам, мешканцям джунглів. Річ у тім, що навіть за найбільшої посухи біля нього можна вдосталь напиться прохолодної, приємної на смак води. Варто загостреною палицею зробити у корі бодай найменший отвір, і з дерева одразу наточиться з пічлітра води. Звідки ж береться стільки вологи у ракеналі? Виявляється, дерево збирає її з вранішньої роси. Таким чином ця рослина забезпечує існування протягом посухи, яка триває на острові по кілька місяців. Отвір на корі затагується так швидко, що вже наступного ранку можна буде знову набрати води з цього ж місця. Острі-в'яни називають ракеналу “деревом мандрівників”. Самі ж вони використовують його для виготовлення меблів.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО ДЕКОРАТИВНУ КОСМЕТИКУ

Декоративну косметику застосовують з подвійною метою: для маскування природних або набутих дефектів шкіри (рубці, родимки, веснянки, плями, негарний колір обличчя тощо), а також, щоб підкреслити окремі риси й деталі, надати обличчю свіжішого й привабливішого вигляду.

Деякі жінки не користуються декоративними засобами, вважають вживання їх чимось недозволеним. Ця думка, безперечно, помилкова. Чому б трохи й не допомогти природі? Гарно, з смаком нанесений, малопомітний макіяж (мейк-ап) може прикрасити будь-яке змарніле і втомлене обличчя. Не слід тільки застосовувати декоративну косметику там, де вона не потрібна, наприклад, молодим дівчатам з чудовим кольором обличчя і яскравими губами. Ніякі фарби й рум'яна, навіть найвищої якості, не можуть суперничити з квітучою молодістю.

...Розрізняють макіяж денний і вечірній. Залежить ця різниця від освітлення. У яскравий, сонячний день усі деталі макіяжу видно дуже виразно. Зайва косметика не прикрашає облич-

чя, а робить його грубим, вульгарним. Тому денний макіяж має бути неяскравим, накладають його дуже тонко.

Деякі наші молоді жінки, без перечно, глибоко помиляються, зловживаючи декоративною косметикою вдень. Штучне освітлення змінює колір обличчя і відтінки. Вечірній макіяж допускає більшу яскравість і сміливість у виборі косметичних засобів.

Вживання будь-яких декоративних засобів потребує доброго смаку, а також певного досвіду. Добираючи пудру, губну помаду, олівець для брів, слід пам'ятати про можливість поєднання тонів. Невдало накладений макіяж може зіпсувати красу обличчя, його природність та індивідуальність.

Не слід наносити багато фарби на обличчя, перетворювати його на маску. Обличчя кожної людини має свої, тільки йому властиві, індивідуальні риси. Про це слід пам'ятати, застосовуючи декоративну косметику. Не слід прагнути до якогось єдиного стандарту. Мода — модою, але не можна забувати про особливості власної зовнішності. На-

приклад, не слід темнокосим, смуглявим або дуже загорілим жінкам вживати помаду модних нині тонів: "Світлої рожі", "Темної рожі" або "Світлий теракот". Колір губ буде значно світліший, ніж уся шкіра, і обличчя набуде хворобливо-блідого вигляду. Світлолицим жінкам не дораджується користуватися (ні вдень, ні ввечері) помадою темних тонів: "Вишня", "Аметист". Така помада зробить їх старшими, а обличчя грубішим. Не слід дуже підфарбовувати губи в осіб з великими очима, надто подовжувати штришок від зовнішнього кута ока жінкам з дуже вузькими очима — обличчя здаватиметься асиметричним і від того неприємним.

Макіяж обов'язково повинен гармонійно поєднуватись з кольором обличчя, волосся і очей. Старайтесь фарбувати щоки, губи і нігті в один тон, це виглядатиме гарно. Крім того, врахуйте колір одягу.

Молодим жінкам і дівчатам треба обирати фарби світлих тонів — рожеву помаду для губ, рожеву пудру або світлу рашель. Брови і вії краще не фарбувати. Жінкам після тридцяти років можна вживати декоративні засоби сміливіше, більш яскравих і насичених відтінків.

Середній вік вимагає більше косметики, не тільки декоративної, але й гігієнічної. Кольори

ВІДВІДАЙТЕ НАШ КОСМЕТИЧНИЙ САЛОН!

У нашому новому приміщенні маємо окрему, добре влаштовану й ізольовану косметичну кабінку. У нас одержите всі найкращі французькі креми.

Ведемо також одночасно й фризйєрський салон, робимо зачіски звичайні і тривалі, манікюри і т. д.

**САЛОН
ОЛЬГИ КОЛЯНКІВСЬКОЇ
COLETTE BEAUTY
SALON**

**2263 Bloor St. West,
Toronto 9, Ont.,**

Tel. 763-3217

й тони помади, пудри, фарби краще брати м'які, не надто яскраві, але й не темні.

Літнім жінкам теж слід користуватися засобами макіяжу, але наносити його потроху, щоб не виглядати смішно. Кольори слід обирати пастельові, приглушені.

Для правильного нанесення косметики потрібне добре освітлення. Світло має так падати, щоб видно було себе з усіх сторін. Перед нанесенням макіяжу треба вимити обличчя з милом або протерти лошином чи рідким кремом. На брудну, спітнілу жирну шкіру наносити пудру,

помаду, фарби не можна — вони погано лежатимуть і можуть призвести до подразнення шкіри у верхніх шарах.

Якщо ранком, ідучи на роботу, ви нанесли рум'яна, напудрилися, підфарбували вії — не забувайте про це. Протягом дня кілька разів подивіться на себе в дзеркало. Пудра поступово облітає, вбирається салом і потім, рум'яна бліднуть, помада

на губах (особливо після вживання їжі) залишається тільки по краях. Отже, потрібно знов навести на обличчі порядок. Ду же непривабливо і неохайно виглядає жінка з блискучим обличчям, розмазаними губами й віями, залишками ляку на нігтях. Краще взагалі не вживати косметики, ніж користуватися нею неохайно.

В. Ш.

МІСТ НА ПЛЕЧАХ

Гірські стежки, а подекуди й досить поживлені шляхи в Гімалах, перетинають глибокі ущелини та провалля. Але ж вони не заважають мешканцям сіл, містечок діставатися одне одного, хоч ніде нема жодного містка. Щодень, а надто у неділю, йдуть люди на ярмарок або паломники поспішають до пагод. Декотрі з них несуть на плечах в'язанки мотузків з бамбукових волокон. Це тамтешні "мостобудівники". За кілька годин спритні тибетці наводять "висячий міст". По ньому безпечно проходять люди, котять невеличкі візки з крамом. Коли всі дісталися протилежного боку, місток розбирають і двоє-трое подорожніх перекидають через плече мотузкові кільця. Це найлегші на світі мости — вага їх не перевищує 6—10 кілограмів, залежно від того, на яку відстань його треба розтягувати.

ПОДИЛИЛИ...

На схід від Пуерто-Ріко розташувалося невеличке сільце Сан Мартін. З давніх давен ним володіють аж дві європейські держави — Франція і Голляндія. Розповідають, що десь у сімнадцятому столітті біля села стрілися французькі і голландські мореплавці. Зчинилася суперечка: кому має належати село. Але до збройної сутички не дійшло. Хтось порадив влаштувати змагання. Обидві команди вибрали з-поміж себе найкращих пішоходів і домовилися так: хто яку частину села зможе за певний час обійти, та й припаде — французам чи голляндцям. Мабуть, кращим пішоходом виявився француз, бо нині Франція володіє більшою територією. Натомість голляндець — кмітливішим господарем, бо обійшов саме ту частину, де пізніше знайшли багаті поклади солі.

СУЧАСНЕ

УКРАЇНА

ДВАДЦЯТЬ ТРИ

Нас малих —
Четверо.
Мати —
одна.
Навколо палає,
палає
Війна.
Найменшого брата
тоді поховали.
навіть не знаємо,
де поховали —
Знає про це
Земля.
Зараз йому
було б двадцять три.
Двадцять три —
Лічить мати
І ми — брати.
Двадцять три —
Лічать вітри.
Двадцять три —
Лічить планета сива.
Сива плането,
Скажи, скажи,
Скільком ти лічиш.
Як лічить мати
І ми — брати —
Двадцять три,
Двадцять три..?!
**

Серпень сумно взяв під пахви
сопках
Та й пішов до осені вітатися.
Пролетіло літо на шалених
конях —
Аж коли тепер йому вертатися.

Пролетіло літо... Пролетіло...
Тільки б серце в осінь не вронить.
Після листопаду забіліє —
Тільки б серце в зиму не вронить.
Олесь Загородній

АЙСТРИ

В глибоку осінь
айстри всі помруть,
Мороз наступить їм, блідим,
на горло,
У жовтні лиш крізь сонну
каламуть
Всміхнуться ще невиразно і кволо.
А потім вже заб'ють у них дощі
Свої іржаві трьохдуюмові цяхи,
Підкова вітру стопче їх вночі,
Прогупавши отетерілим шляхом.
Коли ж до нас
надійде ця пора, —
Хай кожен прагне зберегти
коріння.
У айстр потрібно
вчитись помирати,
Тілами прикриваючи насіння.

Анатолій Поліщук

Що передамо нащадкам? —
"Літературна Україна" за 8 жовтня принесла статейку Олексія Ошуркевича з Луцька, в якій пишеться:

"Софіївський собор у Києві. Золоті Ворота. Будиночок у провулку Шевченка, 8 — тут жив і працював наш великий Кобзар... Острів Хортиця — символ мужності й непокори Древній курган. Славні були у нас предки!

Вчитуєшся в назви міст і сіл. Полтава, Житомир, Славута, Галич, Боковеньки, Милуші... Стає на серці тепло від звучання й осмислення великої сутності цих ласкавих і гордих назв.

Це — наша рідна Вітчизна, наше багатство, наша слава.

Тим часом подеколи чуєш про "вправи" окремих невігласів, про їх варварське ставлення до народних святих.

Стаття письменника Леоніда Стрпіліна ("Літературна Україна" від 10 серпня ц. р.) змушує серйозно замислитись. Куди веде байдужість до пам'яників матеріальної культури? Чи личить нам безбачченківська холоднеча, неповага до своєї історії?

Немало історичних пам'яників, що зосібна розкидані у сільських місцевостях, вкрай занедбані. Дехто на місцях і досі переконаний тим менше існуватиме старих будівель культового призначення, тим менше залишиться віруючих. Які примітивні уявлення про боротьбу з релігією! І от щороку йде руйнація. Ще три роки тому Волинський обласний відділ у справах будівництва та архітектури мав на обліку близько 140 архітектурних пам'яників, а сьогодні їх залишилося 78!

В давньому українському місті Олика визнано і зареєстровано пам'ятником архітектури середини XVIII ст. мурі та башти косятьолу колегіантів. Та від тих му-

рів і мальовничих башт залишився лише спогад. Немає вже в селищі й високого земляного валу — сторожового бастиону часів татаро-монгольської навали.

Майже до аварійного стану доведено пам'ятники старовини в Берестечку.

Волинь — батьківщина Лесі Українки. В Луцьку, при вулиці Маяковського, 25, є невеличкий сирій будиночок, де в 1879—1880 рр. жила вона з батьками. Тим часом знаменитий будинок, що, до речі, перебуває в підпорядкуванні міськомунгоспу, давно потребує ремонту.

А неподалік від села Скуліна Ковельського району урочище — чарівний мальовничий куточок природи, що став колись тлом для "Лісової пісні". Небагато минуло років відтоді, коли синьоока Леся милувалася красою волинських пейзажів. Небагато років, а втрачено багато... Якось безжалісна рука вкоротила віку 300-літньому могутньому дубові, про якого фантестичний Лісовик в "Лісовій пісні" казав:

Дядько Лев закликав на життя,
Що дуба він повік не дасть
рубати...

Не вистачає бажання. — Петро Сиченко з Ясногородка на Київщині пише в "Літ. Україні" за 12 жовтня:

"Пригадується ще довоєнна шкільна програма з української літератури. Шевченко, Франко,

Коцюбинський. А на закінчення — розділ зарубіжної класики в українських перекладах. Колишнім учням запам'яталося шкільне знайомство з Бокаччо, Данте, Сервантесом, Шекспіром, Гете..

Щоправда, ті переклади здебільшого не витримали випробування часу. Мабуть, виходячи з цих міркувань, упорядники пізньої програми зовсім забули про такий розділ.

А шкода. За повоєнні роки мистецтво українського перекладу значно збагатилося. Перекладницька спадщина тільки М. Рильського охоплює 120 зарубіжних авторів двадцяти літератур світу! А скільки чудових перекладів дав нам Микола Зеров! Ми маємо також чудові зразки перекладів "Одіссеї" Гомера (Б. Тен), "Фауста" Гете, "Декамерона" Бокаччо, лірики Бернса, "Овечої криниці" та "Собаки на сіні" Лопе де Вега (М. Лукаш).

Нещодавно видавництво "Дніпро" порадувало українського читача тритомником вибраних творів В. Шекспіра (в перекладах М. Рильського, М. Бажана, Б. Тена, Г. Кочура, І. Стешенко, В. Мисика та інших), а також двотомною антологією чеської та словацької поезії.

Неабияку допомогу упорядникам розділу зарубіжної літератури міг би подати й журнал "Всесвіт", на сторінках якого останнім часом друковано чимало ці-

кавих творів сучасної світової літератури.

Отож, не вистачає одного тільки — бажання. Перекладні твори, як і оригінальні, не лише розвивають чуття мови, збагачують її культуру, а й значно розширюють естетичні обрії школяра. Про це не слід забувати ні Міністерству освіти УРСР, ні упорядникам нової програми".

На захист давніх назв. — Михайло Масютко пише в "Літ. Україні" за 14 вересня:

"І знову хочеться стати на захист деяких назв міст і сіл. Бо географічні назви — це також мова, і не лише мова, а й історія народу.

У нас полюблиють міняти назви міст і сіл. Ніхто, звичайно, і не думав заперечувати свого часу проти заміни Олександрійського, Єлисаветграда, Катеринограда. Ці назви давно забулися, їх навіть ніхто не згадує тепер. Але є в нас на Україні такі назви, які за своїм змістом дорівнюють найціннішим археологічним знахідкам. Це, можна сказати, своєрідні документи історії. Їх, безсумнівно, слід оберігати так само, як оберігаються найцінніші історичні експонати, архітектурні пам'ятки. Ось цього місцеві органи влади, з ініціативи яких міняються назви, часто не враховують.

На півдні нашої республіки є село Олешки. Воно в тридцятих роках було перейменоване на

Цюрупинськ. Колись — за сивої давнини, це було місто, важливий стратегічний пункт, вікно до Візантії. На карті XI століття ми знаходимо на тому самому місці, де зараз Олешки, місто Олешша. Немає сумніву, що Олешки — колись лише Олешша.

Історія не зберегла даних про заснування цього міста. Але є припущення, що Олешша було так названо на честь князя Олега.

Сучасні Олешки, як і українська назва Перекоп, свідчать про те, що на території Таврії здавніх-давен проживали наші предки. На жаль, від колишнього Перекопу за дві останні війни не лишилося сліду, а Олешки втратили свою назву.

Звичайно, місцеві органи, міняючи назву села, не заглиблювалися в давню історію, вони хотіли вшанувати свого почесного земляка Цюрупу. Але ж Цюрупу можна вшанувати в інший спосіб — назвати його іменем вулицю, майдан, нове село чи містечко, встановити монумент, а назву Олешки залишити для віків.

Є на Україні відоме обласне місто Ровно. Яка це назва? Українська, російська чи, може, польська? Ні українською, ні російською, ні польською ця назва не може бути, бо всі ці мови не називали жодного міста чи села прислівником, а "ровно" — це прислівник. Якби називалося це місто українською мовою, то бу-

ло б Рівне (місто), якби російською, було б Ровное або Ровный (город), а якби польською мовою, то було б — Рувне (място). Ясно, що назва ця пройшла бюрократичну канцелярію, звідки вийшла скаліченою й спотвореною. Звернімося до місцевих постійних жителів, господарів цього міста. Вони називають його "Рівне".

Всім відома історія назви "Ровно". Засновники міста називали його "Рівне". З приходом поляків на Волинь їхня канцелярія перекрутила його на "Рувне", а згодом за аналогією до Ковно, Вільно наrekli назву Рувно. З приходом царської влади на Волинь її лінгвісти переклали польську назву "Рувно" на "Ровно". Невже ж личить нам рівнятися на старорежимну канцелярію?

Поблизу Львова є село Страдч. Кожний його старий мешканець розповість вам, що ця назва сягає в глибину віків, колись татаро-монгольські завоювальники на цьому місці стратили силу людей. Вам покажуть навіть печери, назви яких походять від слова "страта". Отже, має бути Стратч, а не Страдч, однак нині вперто зберігається остання назва, бо так було в австрійській і польській документації.

Управління Львівської залізниці ретельно зберігає спотворені назви цілої низки станцій. "Боршівці" тут значиться як "Бершовіце", "Задвір'я" — "Задвор-

The Canada Pension Plan

ПЛЯН ДАЄ НАСТУПНІ КОРИСТІ:

Пенсію при відході на емеритуру
Допомоги для вас і ваших дітей при вашій непрацездатності
Допомоги для вдів, непрацездатних вдовців і залишених дітей
Одноразову виплату готівкою до вашого спадку в разі вашої смерти

ПОВНІ ПЕНСІЇ ДЛЯ ЕМЕРИТІВ БУДУТЬ ВИПЛАЧУВАТИСЯ В 1976 Р. ДО ТОГО ЧАСУ БУДУТЬ ВИПЛАЧУВАТИСЯ ПРОПОРЦІЙНІ ПЕНСІЇ, ПОЧИНАЮЧИ ВІД 1967 Р. ДОПОМОГИ ДЛЯ ЗАЛИШЕНЦІВ БУДУТЬ ВИПЛАЧУВАТИСЯ ВІД 1968 Р., А ДОПОМОГИ ДЛЯ НЕПРАЦЕЗДАТНИХ ВІД 1970 Р.

Тут подаємо скільки ви маєте платити

Якщо ви є працівник у віці від 18 до 70 року життя, ви будете виплачувати 1.8% від вашої річної заробітної платні між \$600 і \$5000. Це буде стягати працедавець з вашої платні при виплаті. Ваш працедавець буде за вас також пла-

тити до Пляну таку саму суму, як ви платите.

Якщо ви працюєте для себе і у віці від 18 до 70 року життя та заробляєте принаймні \$800 річно, ви будете виплачувати 3.6% від вашого заробітку між \$600 і \$5,000.

Для працівників виплати починаються від січня 1966 р. Якщо ви працюєте для себе, а ваша вкладка у 1966 р. буде виносити \$40 або менше, ви мусите заплатити свою повну вкладку до 30 квіт-

Зміни в старечих пенсіях

Старечі пенсії будуть виплачуватися в додатку до будь-якої допомоги управленої в рамках Канадського пенсійного плану. У найближчих роках стареча пенсія в сумі \$75 місячно буде виплачуватися не від 70-го року життя, а від 65-

ня 1967 р. Якщо ваша вкладка перевищуватиме \$40 у 1966 р., тоді ви мусите платити ратами в такий самий спосіб і в тому самому часі, як ви платите свій податок.

го року життя. У січні 1966 р. стареча пенсія буде виплачуватися для 69-літніх осіб; у 1967 р. для 68-літніх осіб; у 1968 р. для 67-літніх; у 1969 р. для 66-літніх, а у 1970 р. і опісля для всіх тих, які досягнуть 65 рік життя.

на доручення Міністра Народного

Випущено

Здоров'я і Суспільної Служби, Канада,
Достойна Джуді ЛяМарш.

же", "Щирець" — "Щержець", "Куткір" — "Куткорж" і т. п.

Не ігноруймо історичних назв міст та сіл — то віхи нашої рідної історії".

Етнографічний музей проти неба. — Пресове агентство "Карпати" повідомляє:

В одному з мальовничих куточків Шевченківського гаю, що на околиці Львова, стоїть старовинна дерев'яна церквочка рідкісної краси. Вона перевезена з села Кривки Львівської області і охороняється як пам'ятник народної архітектури. Це перший експонат майбутнього етнографічного музею просто неба. Над проектом музею зараз працює львівський архітектор Я. О. Новаківський.

В музейному містечку, яке займатиме 100 гектарів, будуть зібрані численні пам'ятники народної дерев'яної архітектури, якими так багата Львівщина. Разом із старовинними будинками та іншими спорудами сюди перевезуть меблі, посуд, предмети господарського вжитку. Їх згрупують за етнічними ознаками.

Перед відвідувачами майбутнього музею оживуть картини давніх часів, вони немовби перенесуться в старовинні села лемків, бойків, гуцулів... А підвісна колія, що зв'яже пагорби, зробить зручною мандрівку по цій країні чудових знахідок.

Про долю родини поета Олександра Олеса-Кандиби. — В "Літ. Україні" за 17 вересня поміщено листа учителя Якіма Кривка, який пише:

"За свідченням багатьох старожилів, які добре пам'ятають родину Олеса, майбутній поет народився на хуторі в сім'ї заможного селянина Івана Кандиби, ще малим хлопчиком разом з батьками переїхав до Сум. Мати поета — Катерина Лаврентіївна — померла в Сумах у 1939 році. Олександр Олес, живучи тоді в Празі, написав сповнений глибокої туги за рідним краєм вірш "Сон" і переслав його в Суми. Лист із цим віршем прийшов до матері, коли вона вже лежала в труні. В учителя-краєзнавця В. Ф. Хорунжого й досі зберігається копія тексту цього вірша Олеса. В Сумах помер і брат поета Григорій Кандиба".

Музеєві 140 років. — У серпні Одеському державному археологічному музеєві минуло 140 років. Це один з найстаріших культосвітніх закладів України. Створений французьким емігрантом І. Бларамбергом 1825 року, музей на час відкриття мав колекцію з 82 стародавніх предметів, зібраних у Єгипті, Греції та Італії. Згодом він став центром збирання всіх археологічних та історичних пам'яток півдня України. 1839 р. при музеї було створено одеське товариство історії й старо-

житностей, яке відіграло значну роль у вивченні стародавньої історії України, в розвитку археологічної науки, охороні археологічних та історичних пам'яток. Всесвітню славу музеєві принесли розкопки, проведені одеськими ученими в Аккермані (Білгороді-Дністровському), Ольвії, на острові Березань і в Петренах.

Нині Одеський музей — один з найбагатших у світі. Тут зберігається близько 150 тисяч експонатів.

СССР

Компромісний плян Косигіна. — Плян індустрічної реформи, що його схвалив Центральний комітет ССРСР на пропозицію Косигіна, це компроміс поміж т. зв. пляністами і лібералами. Але все таки це найбільша господарська реорганізація в Сов. Союзі від 1929 року. Зроблено багато полегш, але все ще ліберальні чинники далекі від перемоги. Пляністи займають далі визначні пости в партії. Реорганізацію проведено в наслідок щораз більших господарських труднощів. Ріст індустрічної продукції впав на дві третини від 1959 року. Непродажні, збраковані товари завалюють державні магазини. По деяких областях починається безробіття, тоді коли в інших (зокрема на Сибірі) відчувається відсутність достатньої кількості фахівців. Рільництво не може розвиватись в наслі-

док несправної організації легкої індустрії. Щоб цьому зарадити, тепер вирішено: 1. дати широку автономію керівникам підприємств і віддати в їх руки продаж продукції. 2. впровадити поняття доходу як головний критерій рентабельності підприємства. 3. залишити центральним чинникам тільки планування на далеку мету у формі дослідів і загального нагляду. — Центральні власті призначуватимуть бюджет для підприємств, але керівники регулюватимуть платні робітників, шукати і підтримувати зв'язки з клієнтами тощо. Найбільш революційним є впровадження чинника доходу. Косигін пояснює, що це не поворот до капіталізму, бо робітничакласа далі залишається при владі і є власником продукції. Це правда, і нова реформа це тільки спроба скомбінувати центральну контролю економії партією і методи праці капіталістичної економії.

Секретна зброя Хрущова убила 300 людей. — У 1960 році Хрущов хвалився новою нищівною зброєю, яку винайшли советські учені. Тепер виявляється, що якусь таку зброю справді експериментовано, але експеримент восени того року закінчився трагічно. Досліджувана ракета на даний наказ не експлодувала. Обслуга почекала у криївках 20 хвилин і вийшла наверх. Тоді щойно стався вибух, що убив 300 людей, в цьому й

верховного команданта атомних відділів, маршала М. І. Неделіна. Офіційно подано було, що Неделін загинув в летунській катастрофі.

Немає рівності прав для жінок.

— Московська "Правда" призналась, що в Сов. Союзі жінки не мають прав, рівних чоловікам. Жіноцтво складає 54% населення СРСР, половина робітниць це жінки, в рільництві вони становлять 56%, а серед професіоналістів аж 52%. Натомість на верхівках їх нема. Всього лиш 1% жінок є керівниками радгоспів і 2% головами колгоспів.

КАНАДА

Вимирають старі індіанці. —

У своєму домі в Ванкувері помер на 109 році життя Джорж Гіббс, що уважався найстаршим індіанином Канади. У Тімменсі померла княжна Маджджі Леклер, "велика ловча" півночі, якої вік визначувано між 95 і 105 рр. Ще в 1957 році її бачили в буші, як закладала сільця на звірину. Її батько був колись найкращим мисливцем в племені Чіппева.

Росте дорожнеча. — Обраховано, що канадська жінка платить тепер по 1.03 долара за кожного долара, видаваного рік тому на харчі. А коли вже рівняти з 1949 роком, то тепер платиться 1.40 дол. за те, що тоді коштувало тільки 1 долара. Зокрема подоро

жчало м'ясо. Це тому, що в США зросла консумпція м'яса і канадські продуценти експортують туди своє м'ясо. Незмінною залишилась тільки ціна на курятину, бо курей до США не експортують.

США

Правила поведінки для воєнів у В'єтнамі. — Американське командування доручає своїм воєнкам у В'єтнамі картоник, на якому написані такі дев'ять заповідей належної поведінки: 1. Пам'ятайте, що ви тут запрошені гості, не просіть нічого, не очікуйте упривільюваної поведінки з вами. 2. Мішайтеся з народом, вивчайте його життя, мову, шануйте його звичаї. 3. Будьте чемні й уважливі у поведінці з жінками. 4. З'єднуйте собі приятелів поміж воєнками і народом. 5. Завжди давайте перше місце в'єтнамцям. 6. Будьте сторожні і готові реагувати по військовому. 7. Не звертайте на себе увагу галасливістю чи брутальністю у поведінці з іншими. 8. Не стороніть від народу, уважаючи себе багатшими чи більш упривільюваними. 9. Пам'ятайте, що ви є членами американської армії, перед чими важка місія і будьте відповідальними за всі ваші вчинки в службі і приватному житті. Цим вчиніть честь собі і Сполученим Штатам Америки.

АНГЛІЯ

Маркс надокучив. — Лондонська поліція інформує, що невідомі люди намагались висадити дн намітом могилу Карла Маркса, батька комунізму. Карло Маркс, соціаліст і німецький філософ, помер у Лондоні 1883 року, на 64 році життя. Він похований на цвинтарі Гайгейт в Лондоні.

НІМЕЧЧИНА

2 мільйони самотніх жінок. — Мабуть найбільше відчувли наслідки війни в Німеччині жінки. Біля 1,200.000 жінок залишилися самотніми, бо їх чоловіки погинули на війні, або не було змоги вийти заміж. Коли до цього додати число розведених, яких подружжя розбила війна, то без чоловіків і без батьків дітей залишилося до двох мільйонів жінок. Вони в більшості 1914—1928 років народжень.

ВІДИЙШЛИ

Д-р Степан Витвицький, президент Української Народної Республіки в екзилі, колишній державний секретар закордонних справ Західньо-Української Народної Республіки, представник уряду цієї республіки в переговорах з місіями Антанти, член делегації Української Національної Ради у Львові на Трудовий Конгрес у Києві, один із найвидатніших державних, політичних і громадських українських діячів, помер у Нью-Йорку 19 жовтня ц. р.

Антоніна Колянківська. Мати редактора "Ми і Світ" померла 28 вересня ц. р. в Україні, в селі Гермаківка, Борщівського району, Тернопільської області. Родину і Приятелів просимо про згадку у молитвах.

МИСТЕЦТВО

"Ми і Світ" починає сезон відкриттям двох мистецьких галерей у Торонті. — З кінцем літа ми продали наш будинок при вул. Бетирст і набули інший, більш достосований до наших потреб будинок при 2263 вул. Блур. Два місяці триває ґрунтовна перерібка нового приміщення і вже в неділю 7 листопада тут відкриється сезон збіркою виставкою — презентацією нових праць біля двох десятків малярів. Після цього, 20 грудня, почнеться тут виставка картин нашої монреальської малярки, пані Ади Лисак, що триватиме до 4 грудня, а з 5 грудня відбуватиметься в нас виставка УСОМ (Української Спільки Образотворчих Мистців). — Наступного дня після відкриття сезону в галереї при вул. Блур, тобто в понеділок 8 листопада, почнеться також осінній сезон в другій нашій галереї — при 830 вул. Йонг. Вулиця Йонг, це найкраща вулиця Торонта і положення нашої галереї майже на перехресті двох головних артерій міста Йонг і Блур, справді престижове. Крім того — це район найкращих галерей міста. Змагаючись за про-

відну роль в мистецькому житті Торонта, ми пішли на великий ризик з надії, що знайдемо повну підтримку української спільноти і мистців. Усі ми спільно маємо змогу доказати реальним досягненням, що українська культура займає в Канаді почесне місце після англійської і французької культур.

Потеря мистецьких творів у Києві. — У Виставочному залі Спілки художників України в Києві відкрито експозицію творів живопису, графіки і прикладного мистецтва з фондів виграшів II Всесоюзної художньої лотереї 1966 року. На виставці понад сто оригінальних творів мистецтва українських майстрів, але це лише невелика частина робіт, які в наступному році буде розіграно в лотереї. Характерна особливість виставлених творів — унікальність: адже кожна картина чи малюнок існує тільки в єдиному примірнику. Основне місце в експозиції займають пейзажі. Ліричними і задумливими є роботи Й. Бокшая "Село Кам'яниця", М. Глущенка "Весняна зелень", А. Кашшая "Перед грозою", М. Хмелька "Верби", Г. Глюка "Синевірські гори", М. Хана "Вітрило", Л. Чичаана "Весна". Чудова робота М. Тимченка "Птахи зелені" та інші твори.

Ватикан не позичатиме більше мистецьких шедеврів. — Церков-

на влада повідомила, що вже ніколи більше не позичатимуть з Ватикану мистецьких цінностей. У повідомленні не подається причини цього рішення. Знаємо, що минулого року ще випозичено на світову виставку в Нью-Йорку славний твір Мікеланджело "Пієта", який і досі перебуває в Нью-Йорку. "Апостольська Столиця" — говориться у повідомленні — уважає мистецькі скарби незаступними і прецінними документами для історії цивілізації і для культури народів. Їх не можна давати на тимчасові позики, покази і виставки".

МЕДИЦИНА

Спання, мабуть, не конче потрібне. — Д-р В. С. Деменд із Стенфордського університету заявив на лікарському симпозиумі, що можливо спання не конче потрібне людині. Бодай досі не помітили жодних органічних змін внаслідок відсутності сну. Зроблено експеримент на одному молодому хлопцеві, який не спав 11 днів під рад. Опісля, заснувши тільки на короткий час, він відзискав зовсім нормальний стан.

Перещеплення сердець може уважатись убивством? — Два каліфорнійські хірурги, д-р Норман Е. Шумвей і Річард Р. Повер заторкнули в журналі Медичні Світові Вісті юридичну проблему перещеплювання сердець. За дотеперішньою опінією правників, припинення биття серця в яко-

мусь організмі означає смерть дамої особи. Отже видалення з організму зужитого серця та заміна його серцем, перещепленим з іншої особи, може з правного боку уважатись убивством.

Промінь оперує око. — У конференц-залі Українського науково-дослідного експериментального інституту очних хвороб і тканинної терапії імені В. П. Філатова відбулось чергове засідання Одеського наукового товариства офтальмологів. Йому першому була подана доповідь наукового співробітника цього інституту Л. А. Лінника про дослідження групою учених, очолюваною професором Н. О. Пучковською, нового способу безоперативної хірургії людського ока.

...Вчителька Юлія Мишурова після травми, одержаної внаслідок падіння з мотоцикла, поступово втрачала зір. Лікарі встановили діагноз: відшарування сітчатки. Її роз'єднання з судинною оболонкою відбулося в дуже глибокому полюсі ока, біля самого зорового нерва. За старих методів лікування хірург не міг би закрити отвір у сітчатці. Вчителька пішла з клініки приреченою на сліпоту.

Тепер хвору прийняли на лікування. Її поклали на операційний стіл. Але хірург не брав у руки скальпель, операція проходила навіть без єдиного уколу. З допомогою спеціального апарата лікар

спрямував під контролем особливого офтальмоскопа в необхідне місце очного дна кілька спалахів вузького пучка світла, випромінюваного квантовим генератором. Після двох сеансів і недовгого нагляді лікарів загроза неминучої і безповоротної сліпоти минула. Що ж привело до такого швидко го зцілення?

Спалахи чікравого рубінового променя, що тривали кожний тисячну частку секунди, не руйнуючи цілості ока, припекли точно визначені його ділянки. Через кілька днів на цих місцях з'явилась сполучна тканина.

Квантовий генератор розроблений ученими Інституту імені Філатова. Його промінь-чарівник проводить надзвичайно складну операцію з ювелірною точністю і без болю для пацієнта, який відчуває себе так само, як при спалаху фотографічної імпульсної лампи.

АРХЕОЛОГІЯ

Рідкісний келих. — Масивний скляний келих з написом кінця IV століття по Хр. знайшли восени минулого року біля с. Ранжевого Одеської області. Посудину відливали у формі, вона вкрита візерунком з шліфованих площин і жолобків, напис вирізьблений під самим її краєм. Це перша археологічна знахідка подібного роду на Україні. Вченим удалося прочитати написані стилізованими грецькими літерами слова

побажання: "Пий та поживай усім домом". Археологи розкопали могильник і поселення сільського типу. Племена землеробів і скотарів ще в перші століття по Хр. освоювали береги Чорного моря, яке арабські вчені та мандрівники пізніше називали "Морем русів".

На території України скляні вироби без написів уже не раз траплялись археологам. Останніми роками вони нерідко виявляли залишки скляного виробництва тих часів, зокрема в західних областях республіки.

Рідкісний келих знайшли в дерев'яному похованні заможної людини. Мабуть, дорогоцінну на той час посудину купив чи привіз з вдалого походу хтось із представників племінної знаті. Після реставрації келих експонуватиметься в Одеському державному археологічному музеї.

Знайдено місто з-перед 5.000 років. — При дорозі Алеп — Дамаск у Сирії знайдено руїни міста з третього тисячоліття перед Христом. Мабуть, колись це була столиця Сирії. Її назва досі невідома. Знайдено скульптури богів і королів. Мури міста були грубі на 25 стіп і закінчувались трьома баштами.

СПОРТ

Київське "Динамо" на вершинах спортових успіхів. — У найвищій класі футболу СРСР, українська дружина "Динамо" займає сьогодні

друге місце, залишаючись всього тільки двома пунктами, але й одночасно ще одною грою, поза московським "Торпедом". Одночасно "Динамо" є єдиною дружиною СРСР, яка успішно бере участь в змаганнях за Кубок володарів Європи. Керівник "Динамо" Віктор Маслов сказав на днях представникам преси таке:

— Цьогорічний сезон для футболістів київського "Динамо" є особливо напруженим. За результатами своїх виступів вони зараз входять до провідної групи футбольних колективів, а таке становище, як то кажуть, зобов'язує... Від гравців нашої команди вимагається небачене фізичне і нервово напруження. У чемпіонаті СРСР вони реально претендують на золоті медалі, в розіграші Кубка володарів кубків успішно подолали перший "бар'єр", до того ж ряд гравців в складі збірної СРСР вже виступив в іграх на першість світу.

Почну з чемпіонату СРСР. Цей велетенський "маратон" ми почали у квітні (а якщо врахувати тренування, то з січня), і відтоді граємо кожні 3—4 дні... І запал боротьби дедалі більше зростає перепочинку не передбачається! Лідери — торпедівці Москви — відчують наше дихання на своїй спині.

Що ж у нас попереду? Очевидно, нам доведеться ще втратити якусь кількість очок. Коли це мож

на допустити? Зараз, щоб потім надолужувати? Це небезпечно. На фініші? Теж не підходить... У нас ще два виїзди, а потім серія найгостріших ігор в листопаді, коли пристрасті навколо чемпіонату досягнуть межі... В цих умовах вкрай важливо зберегти бойовий основний склад команди, вдумливо розподілити його сили. Треба сказати, що стан і настрої наших гравців радує керівництво команди, відмінним є також фізичний стан більшості футболістів, зокрема — такий показник, як їх стала власна вага.

Команда живе дружно, спільно переживає радості (досить сказати, що шестеро наших спортсменів цього року одружилися і ці події святкував весь колектив), спільно долає труднощі. Ми не знаємо порушення режиму, наші хлопці ворогують з горілкою і курінням (дехто, правда, намагався курити потайки, але недовго). Ми маємо чудову молодь, дублери радують хорошою грою і ми не сумніваємося, що вони будуть першими і цього року в своєму розграші.

ПРО ВСЕ ДВА СЛОВА

▲ Інститут суспільних наук у Бад Годесберзі встановив, що дві третини жителів Західної Німеччини не змогли назвати жодного сучасного німецького письменника. 10% запитаних назвали лише три імені.

▲ Лондонська Національна галерея збагатилася цінними експонатами. З одного приватного зібрання сюди передано велику колекцію картин. Серед 42 полотен є твори Рембрандта, Гойї, Гальса та інших видатних мистців.

▲ Історію Англії від 1066 року до наших днів буде виткано на gobелені довжиною 73 метри, над яким працюють нині учениці королівської школи в Лондоні. Gobелен має бути викінчений до 900-річчя з дня битви біля Гастінгса.

▲ Маленьке баварське селище Гросвельзгейм матиме в своєму гербі символ атома. Так вирішили місцеві власті, враховуючи, що поблизу буде споруджено атомний реактор.

▲ Два італійці, власники готелів на Адріатичному узбережжі, щороку змагаються в рекламі. Так було й цього літа. Один з них писав: "Готель біля моря". Другий відповідав: "Готель біля самого моря". Перший стояв на своєму: "Готель справді біля самого моря". Але потім сталася повінь і готель опинився у воді. Тоді його власник здобув перемогу в двобої, бо в проспектах вказав: "Готель у морі".

▲ Японія буде найбільший корабель світу: 150.000-тонний танкер Токіо Мару. Лінійний корабель Квін Елізабет має тільки 83.673 тонни.

ПОСИЛКИ В УКРАЇНУ

за посередництвом

«МИ І СВІТ»

Ми одержали знову можливість пересилати посилки в Україну і через Англію (користуючись послугами української висилкової фірми Чумак і Ска) і через Данію. Це дає нам можливість викомбінувати для наших Читачів справді найнижчі ціни на товари, зокрема на харчеві подарунки. Маємо окремі ціennики на посилки до Польщі, Румунії, Угорщини, Німеччини і т. д.

Побіч звичайних посилок до СССР маємо можливість висилати й деякі роди посилок **вільних від мита**. Тут подаємо деякі їх зразки (зміст посилки не можна міняти):

Посилка ч. 20: 20 фунтів цукру і 200 ам. цигарок — \$23.

Посилка ч. 21: 40 ф. цукру і 200 ам. цигарок — \$34.00.

Посилка ч. 28: 20 ф. рижу і 200 ам. цигарок — \$25.00.

Посилка ч. 29: 40 ф. рижу і 200 ам. цигарок — \$37.00.

Посилка ч. 30: 40 ф. муки і 200 ам. цигарок — \$32.00.

Посилка ч. 32: 20 ф. смальцю і 20 ф. цукру — \$41.00.

Посилка ч. 31: 20 ф. смальцю і 20 ф. вудженого
бекону — \$66.00.

Посилка ч. 33: 20 ф. смальцю, 10 ф. цукру,
10 ф. рижу — \$42.50.

Посилка ч. 36: 5 ф. смальцю, 5 ф. цукру, 5 ф. рижу,
4 ф. муки — \$23.50.

Посилка ч. 41: 5 ф. цукру, 5 ф. муки, 5 ф. рижу,
2 ф. кави, 1 ф. какао, 1 ф. чоколяди,
1 ф. чаю — \$32.00.

Посилка ч. 55: 20 ф. рижу —	\$22.00.
Посилка ч. 56: 40 ф. рижу —	\$34.50.
Посилка ч. 58: 40 ф. цукру —	\$31.00.
Посилка ч. 60: 40 ф. муки —	\$28.50.
Посилка ч. 74: 16 ф. меду —	\$35.50.
Посилка ч. 75: 20 ф. цукру, 10 ф. рижу, 3 ф. масла, 3 ф. смальцю, 2 ф. халви, 1 ф. чоколяди, —	\$44.00.

Посилка ч. 43 (спец. різдвяна):

4 ф. кави, 2 ф. какао, 1 ф. чаю, 5 ф. сухих мішаних
фруктів, 1 ф. чорного перцю, 4 ф. спор. молока,
4 ф. масла, 4 ф. бекону, 4 ф. шинки, 4 ф. смальцю,
5 шт. цитринового соку, 4 ф. цукру і 400 ам. цигарок
— \$85.00.

Посилка ч. 45 (різдвяна дешевша):

2 ф. Ейдаммер-сиру, 1 ф. швайц. сиру, 1 ф. мака-
рону, 2 ф. спор. молока, 2 ф. рижу, 2 ф. цукру, 2 ф.
муки, 1 ф. кави, 1 ф. какао, 1 ф. чоколяди, 1 ф.
сливок, 12 унцій родзинок, 7 унцій цитр. соку,
200 ам. цигарок — \$38.00.

Крім цього, клієнти можуть собі складати довільно зміст посилок 20 до 40 фунтових. Ціни подамо на бажання.

Адресати нічого не доплачують, всі оплати враховані в ціни. Посилки доручуються до 4-ох тижнів з дня надіслання замовлення і грошей. Вони гарантовані. Чек просимо виставити на "Ми і Світ".

З різдвяними подарунками просимо поспішати, бо вже в другій половині листопада починається передсвяточний рух на пошті і тоді доручення посилок запізнюється.

В справах посилок просимо звертатись на адресу:

MY I SVIT

2263 Bloor St. W., Toronto 9, Ont.

Canada

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

Репродукції ориганільних творів мистецтва відомих українських мистців: Миколи Кричевського, Зої Лісовської, Ади Лисак та копії найдавнішої української ікони Бороматері з Дитям.

Ціна за 10 карток без коверт — 1.00 дол., 10 карток з ковертами — 1.25 дол.

Просимо замовляти вже тепер, щоб одержати на час. Картки можна одержати з українськими або з англійськими текстами побажань. Пересилаючи гроші чеком, просимо додати 15 центів на банкову оплату.

..... MY I SVIT

2263 Bloor Street West, Toronto 9, Ont. Canada

J. BOYKO REAL ESTATE LTD.

383 Roncesvalles Ave., Toronto, Ont. Ph. LE 4-8821

НАЙБІЛЬШЕ УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ПОСЕРЕДНИЦТВА

КУПНА І ПРОДАЖУ